

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ZÁKLADNÍ ŠKOLY PRAKTICKÉ – JEJICH VÝZNAM A
OPODSTATNĚNOST V PODBRDSKÉM REGIONU**

Autor práce: Matěj Štochl
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Mgr. Hana Kriegerová
Katedra: Katedra společenských věd

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....
vlastnoruční podpis autora bakalářské práce

Děkuji Mgr. Haně Kriegrové za odborné vedení práce a mnoho cenných rad a podnětů. Rovněž děkuji Základní škole, Hořovice, Sv. Čecha 455 a zejména panu Mgr. Josefu Sedláčkovi za umožnění nahlédnutí do každodenního života školy a poskytnutí odborných publikací a odbornou pomoc.

ABSTRAKT

ŠTOCHL, M. *Základní školy praktické – jejich význam a opodstatněnost v Podbrdském regionu : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. s. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Hana Kriegerová.

Klíčová slova: opodstatněnost, základní školy praktické, vzdělávací systém, systém škol

Bakalářská práce analyzuje postavení základních škol se zaměřením na Podbrdský region. Rovněž sleduje síť škol, jak základních tak středních v Podbrdském regionu. Soustředí se na uplatnění studentů základních škol praktických v následném vzdělávání a jejich integrace a včlenění se do normálního života běžného občana či uplatnění v pozdějším profesním životě. V poslední části této práce je provedena analýza, která se zabývá opodstatněností základních škol praktických v systému školství se specifikací na Podbrdský region, který je významný svou průmyslovou tradicí a žáci základních škol praktických v něm často nachází své uplatnění.

ABSTRACT

ŠTOCHL, M. *Practical basic school – their meaning and justness in region of Podbrdy* : Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 48 p. Supervisor: Mgr. Hana Kriegerová.

Key words: justness, practical basic school, , educational system, school system

Bachelor thesis deals with analysis of position basic schools orientation on region of Podbrdy. Also keeps an eye on system of schools, basic and medium schools in region of Podbrdy. It focuses on use students in subsequent education and their integration and incorporation to the normal life as normal people or use in their later professional life. In the last part is made an analysis which apply on justness practical basic schools in system of education, specification for region of Podbrdy, which is important for his industrial tradition and students of basic practical school can found their employment.

OBSAH

ÚVOD	7
1 – CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	9
2 - VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVA V ČESKÉ REPUBLICE	11
2.1 - Systém výchovně vzdělávací soustavy v České republice	11
2.2 - Organizační struktura školství.....	14
2.2.1 - <i>Uspořádání a řízení škol, školských zařízení a vysokých škol.....</i>	<i>14</i>
3 - ZÁKLADNÍ ŠKOLY PRAKTICKÉ V SYSTÉMU ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	18
3.1 - Obecné postavení školství ve veřejném sektoru	18
3.1.1 - <i>Postavení základních škol praktických ve vzdělávacím systému školství .....</i>	<i>18</i>
3.1.2 - <i>Historie speciálního školství.....</i>	<i>20</i>
3.1.3 - <i>Vývoj speciálního poradenství.....</i>	<i>23</i>
3.1.4 - <i>Současná situace a výhled vývoje speciálního školství.....</i>	<i>24</i>
3.1.5 - <i>Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011 – 2015.....</i>	<i>29</i>
3.2 - Základní školy praktické v Podbrdském regionu	31
3.2.1 - <i>Síť základních škol v Podbrdském regionu .....</i>	<i>31</i>
3.2.2 - <i>Síť základních škol praktických v Podbrdském regionu.....</i>	<i>33</i>
3.2.3 - <i>Počty žáků v základních školách praktických v Podbrdském regionu.....</i>	<i>34</i>
3.2.4 - <i>Tendence ve výběru středního vzdělávání žáků základních škol praktických ....</i>	<i>36</i>
3.2.5 - <i>Nabídka středního vzdělávání v Podbrdském regionu .....</i>	<i>36</i>
3.2.6 - <i>Rozložení pracovních příležitostí v Podbrdském regionu.....</i>	<i>38</i>
4 – ANALÝZA STRUKTURY ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM.....	39
4.1 - Žák základní školy praktické.....	39
4.1.1 - <i>Formy vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....</i>	<i>40</i>
4.1.2 - <i>Zařazení do speciálního vzdělávání.....</i>	<i>40</i>
4.2 - Struktura žáků se zdravotním postižením v oblasti středního a vyššího odborného vzdělávání.....	41
4.2.1 - <i>Střední vzdělávání.....</i>	<i>41</i>

<i>4.2.2 - Vzdelanostní struktura žáků se zdravotním postižením v 1. ročnících středního a vyššího odborného vzdělávání.....</i>	<i>44</i>
<i>4.2.3 - Oborová struktura žáků se zdravotním postižením vstupujících do 1. ročníků středního a vyššího odborného vzdělávání.....</i>	<i>44</i>
4.3 - Struktura žáků se zdravotním postižením v 1. ročnících středního vzdělávání - podle druhu postižení.....	48
<i>4.3.1 – Vyhodnocení analýz.....</i>	<i>49</i>
<i>4.3.2 - Kariérové poradenství.....</i>	<i>50</i>
ZÁVĚR.....	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	57
SEZNAM PŘÍLOH.....	58
PŘÍLOHY	59

ÚVOD

Základní školy praktické – jejich význam a opodstatněnost v Podbrdském regionu. V době volby tohoto tématu, tj. počátkem roku 2011, bylo postavení základních škol praktických v systému českého školství, pevným, jasně definovaným a neoddiskutovatelně přínosným. Tato práce se měla zabývat konkrétním přínosem samotných základních škol praktických a středních škol pro uplatnitelnost žáků těchto škol na pracovním trhu Podbrdského regionu.

Ovšem v průběhu tvorby této práce v letech 2011 a 2012 došlo a každodenně docházelo a stále dochází k tak razantním a zásadním změnám v pohledu a přístupu k základním školám praktickým, že výsledná práce má v dubnu roku 2012 hlubší rozměr.

Základní školy praktické se staly předmětem politicko-společenské diskuze zda jejich přítomnost v systému českého školství není jednou ze zásadních příčin sociálního vyloučení skupiny obtížně přizpůsobivých spoluobčanů. Do této diskuze jsou vpouštěni sociální pracovníci, pedagogičtí psychologové, pracovníci neziskových organizací, ale velmi omezeně pedagogičtí pracovníci ze základních škol praktických. Celá tato politika vede k tomu, že je bytostně ohrožena existence samotných základních škol praktických. I o tomto bude tato práce.

Přes veškerá aktuální nebezpečí, která tomuto typu škol hrozí, tato práce popíše základní stav základních škol praktických v systému českého školství s ohledem na další vzdělávání a to v konkrétním Podbrdském regionu.

Práce je členěná do pěti kapitol. První kapitola je věnována obecné charakteristice školství jako celku. Druhá kapitola se zabývá základními školami praktickými, jejich významem, historií i současností. Třetí část se bude zabývat obecnými postoji politických orgánů a samosprávy k typu těchto škol s výhledem na budoucnost. Ve čtvrté části budou rozebrány aspekty středního vzdělávání v konkrétním Podbrdském regionu, možnosti a perspektivy žáků v oblasti pracovního a společenského uplatnění. V páté kapitole bude ukázán postup přechodu žáka základní školy praktické ze základního do středního vzdělávání.

Přestože se tato práce zaměřuje na úzkou oblast Podbrdského regionu, mnohá zjištění lze paušálně převést na daleko širší oblast České republiky.

Jako motto celé této práce si dovolím citovat paní Mgr. Věru Březinovou, první ředitelku Zvláštní školy v Hořovicích, který jsem našel v kronice této školy. Zápis byl proveden při příležitosti založení této školy v roce 1951.

Na hořovickém okrese a v jeho největší městě Hořovicích bylo několik, snad 20, snad i víc takových dětí, které nedostaly do vínku tolik nadání, tolik schopností, aby stačily ostatním dětem. V normální škole trpěly pocitem méněcennosti. Aby vyrostly zdravě a k užítku, potřebovaly zvláštní školu.

Zapsala Vlasta Březinová, první ředitelka.

1 – CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cíl bakalářské práce:

Prokázat význam a opodstatněnost základních škol praktických s ohledem na Podbrdský, průmyslový region. Rozbor stavu situace vychází z povahy základní školy praktické ve vzdělávacím systému České republiky. Případové studie vybraného vzorku žáků a vyhodnocení zjištěných skutečností, které vychází z odpovědí studentů základních škol praktických.

Teoreticko – metodická analýza základního problému, který bude v bakalářské práci řešen:

Základní školy praktické jsou jedním ze segmentů vzdělávání v České republice. V současné době je aktuálně z mnoha pohledů rozebírána jejich opodstatněnost v systému vzdělávání. Kde například pro Podbrdský region, jakožto region, který je zatížen dlouhou průmyslovou tradicí, je průmyslové odvětví významnou součástí jeho hospodářství. Průmyslové výrobky jsou každodenně využívány lidmi k práci, v domácnosti, ale i ve volném čase či při zábavě. Proto jsou průmyslové profese nezbytnou součástí Podbrdského regionu. Drtivá většina absolventů základních škol praktických nastupuje do oborů a následně do dělnických profesí, proto je Podbrdský region závislý na dostatku kvalifikovaných pracovníků, kteří v mnohých případech vychází ze základních škol praktických.

Velmi důležitou úlohu hraje také role zřizovatele školy. Základní školy, ale i školy praktické v menších městech, bývají vybavené pro potřeby žáků, jelikož podle školy se často posuzuje obce. Ovšem tyto školy se naopak potýkají s menším počtem žáků a proto také s nerentabilními náklady na provoz.

Popisování základních pojmů práce pro orientaci v daném problému je nezbytná a v tomto odvětví lze nalézt mnoho pojmů, které je zapotřebí rozvést k pozdějšímu řešení hlavního tématu práce. Rovněž je nutno poukázat na některé zákony, vyhlášky, studie. V oboru speciální pedagogiky je mnoho odlišností od normálního studia žáků základních škol. Proto i přístup učitelů musí být uzpůsoben potřebám školy a žáků. Nedílnou součástí je aktuální stav dané problematiky, pro který je potřeba sběr údajů, aby byl zjištěn reálný stav tématu. Ovšem tyto skutečnosti musí být podrobeny rozboru zjištěných faktů, ze nichž vystupují výsledky studií, ze kterých lze dále vycházet a následně se dopracovávat objektivnímu a tíženému výsledku.

Nezbytné zhodnocení, díky kterému se můžeme dopracovat k potvrzení či vyvrácení cíle, pomůže uvést závěry do praxe nebo poukázat na možný scénář vývoje základních škol praktických v České republice v závislosti na vzdělávacím systému se specifikací pro Podbrdský region, ale v důležitosti především pro uplatnění žáků základních škol praktických v následných profesích budoucího života, kteří vycházejí právě z těchto škol a jsou připravováni na manuálně zručné práce typické především pro Podbrdský průmyslový region.

2 - VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVA V ČESKÉ REPUBLICE

2.1 - Systém výchovně vzdělávací soustavy v České republice

Charakteristika českého školství je založena na výchovně vzdělávací soustavě České republiky, za jejíž koncepci, stav a rozvoj odpovídá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je tvořena soustavou škol a školských zařízení, kterou blíže definuje zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání označovaném též jako školský zákon (dále jen školský zákon). Vysoké školství je řízeno samostatným zákonem č.111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění. Současná školská politika vyžaduje od škol a školských zařízení větší aktivitu v oblasti dotváření, vytváření obsahu vzdělávání a výchovy. Ale také v oblasti získávání a zajištění dostatečného objemu finančních prostředků do svých rozpočtů pomocí vlastní iniciativy.

Vzdělávání dle školského zákona je podle ustanovení § 2 odst. 3 označované za veřejnou službu. Vzdělávací soustavu tvoří školy a školská zařízení. Podmínkou výkonu činnosti školy nebo školského zařízení je zápis do školského rejstříku, který je veřejným seznamem. Ve školách a školských zařízeních zajišťují vzdělávání pedagogičtí pracovníci jejichž činnost upravuje zákon č.563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Školy poskytují vzdělávání. Základní vzdělávání se uskutečňuje v denní formě. Střední, vyšší odborné vzdělávání se uskutečňuje v denní, večerní, dálkové, distanční a kombinované formě vzdělávání, vzdělávání ve všech těchto formách je rovnocenné.

Školy dle školského zákona mohou být rozděleny:

- mateřská škola – na rozdíl od stávající právní úpravy patří mezi školy a není nadále předškolním zařízením,
- základní škola,
- střední škola- gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště,
- konzervatoř- je nyní samostatným druhem školy a nepatří již mezi střední školy,
- vyšší odborná škola,
- základní umělecká škola,
- jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.

Mateřská, základní a střední škola se organizačně člení na třídy, vyšší odborná škola na studijní skupiny, konzervatoř a základní umělecká škola na oddělení. Jazyková škola s právem jazykové zkoušky na kurzy. Třídy, studijní skupiny a oddělení všech škol, které jsou součástí jedné právnické osoby, se musí nacházet na území kraje, v němž má tato právnická osoba sídlo. Výjimky se povolují na návrh zřizovatele nebo právnické osoby, která vykonává činnost školy.¹

Obec, kraj nebo dobrovolný svazek obcí, jehož předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství, zřizují školy a školská zařízení jako školské právnické osoby nebo příspěvkové organizace podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Dalšími, méně častými zřizovateli základních škol jsou registrované církve, náboženské společnosti, soukromé subjekty a ministerstva, především pak Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen MŠMT ČR). Jejich zřizovatelské kompetence jsou upravovány zvláštními právními předpisy. Vzdělání na základních školách je bezplatné, v případě soukromých základních škol je však možné poskytovat vzdělání za úplatu.

Podmínkou výkonu činnosti školy nebo školského zařízení je zápis do školského rejstříku, který má charakter veřejného seznamu. Vzdělávání zajišťují v těchto školách a školských zařízeních pedagogičtí pracovníci, jejichž činnost upravuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změnách některých zákonů.

Základní školy mají od roku 1996 devět ročníků, které se člení na první stupeň a druhý stupeň, kde první stupeň je tvořen prvním až pátým ročníkem a druhý stupeň šestým až devátým ročníkem. V obcích, v nichž nejsou podmínky pro zřízení všech devíti ročníků, je možné zřídit tzv. malotřídní školy, které zpravidla všechny ročníky nemají a v nichž v rámci jedné třídy probíhá výuka hned několika ročníků. Žáci, kteří ukončí poslední ročník takové školy, pak pokračují v plnění povinné školní docházky v základní škole se všemi ročníky.

Specifickým druhem základních škol jsou základní umělecké školy a speciální základní školy. Základní umělecká škola poskytuje žákům vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech a připravuje je na studium učebních a studijních oborů ve středních školách uměleckého zaměření a v konzervatoři. Speciální základní školy využívají zvláštních výchovných a vyučovacích metod vzdělávání žákům mentálně, smyslově nebo tělesně postiženým a to vždy způsobem, který je přiměřený jejich postižení. Jejich

---

¹ VALENTA, J. *Školské zákony*. Ostrava, 2009, s. 14-284.

hlavním úkolem je připravit tyto žáky k začlenění do pracovního procesu a života společnosti.²

Nejvyšším článkem vzdělávací soustavy v České republice a vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti jsou označovány vysoké školy. Hrají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti. Právní postavení vysokých škol upravuje zákon č.111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění.³ Zákon o vysokých školách rozlišuje dle organizace a činnosti tři typy vysokých škol:⁴

- Veřejná vysoká škola – činnost, organizace a postavení členů akademické obce je zde upraveno vnitřními předpisy. Státní orgány mohou do činnosti zasahovat jen na základě ustanovení čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR 16. Zákon o vysokých školách v §6 odst.1 stanovuje samosprávnou působnost této instituce. Samosprávný charakter zde mají předpisy z nichž nejvýznamnější je statut veřejné vysoké školy obsahující zejména název, sídlo a typ školy, podmínky přijetí ke studiu, pravidla hospodaření atd.,
- Soukromá vysoká škola– organizace a činnost včetně postavení členů akademické obce upravují vnitřní předpisy této školy,
- Státní vysoká škola – neexistuje zde samospráva, typem těchto škol je policejní a vojenská vysoká škola. Státní správa je zde vykonávána ministrem a ministerstvem obrany nebo v případě policejní vysoké školy ministrem a ministerstvem vnitra. Vysoká škola je právnickou osobou uskutečňující akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání. Typ vysokoškolské vzdělávací činnosti je určen typem uskutečňovaných akreditovaných studijních programů:
  - bakalářský,
  - magisterský,
  - doktorský.

Forma studia vyjadřuje, zda jde o studium prezenční, distanční nebo o jejich kombinaci. Vysoká škola je univerzitní nebo neuniverzitní. Typ je uveden v jejím statutu a musí být v souladu se stanoviskem Akreditační komise. Zákon rozlišuje

---

² KADEČKA, S., ONDRUŠ, R., PRŮCHA, P. *Základy správního práva pro ekonomy*. Brno, 2003, s. 157-162.

³ POLIÁN, M. *Organizace a činnost veřejné správy*. Praha, 2001, s. 256-264.

⁴ KADEČKA, S., ONDRUŠ, R., PRŮCHA, P.: *Základy správního práva pro ekonomy*. Brno, 2003. s. 167-172.

veřejné, soukromé a státní vysoké školy. Rozlišuje také samosprávné orgány, kterými jsou ve veřejné vysoké škole:

- akademický senát, rektor, vědecká, umělecká rada, na neuniverzitní škole akademická rada a disciplinární komise,
- správní rada veřejné vysoké školy,
- kvestor.

Veřejná vysoká škola se může členit na součásti, kterými jsou fakulty, vysokoškolské ústavy jiná pracoviště a účelová zařízení. Fakulta stanovuje své samosprávné akademické orgány, kterými jsou :⁵

- akademický senát fakulty,
- děkan,
- vědecká rada,
- disciplinární komise,
- tajemník.

2.2 - Organizační struktura školství

V základní charakteristice již bylo zmíněno, že výchovně vzdělávací soustava v České republice je tvořena školami a školskými zařízeními, které upravuje školský zákon č.561/2004 Sb.. Tento zákon stanovuje podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanovuje působnost orgánů vykonávající státní správu a samosprávu ve školství. Vysoké školství je upraveno samostatným zákonem č.111/1998 Sb., o vysokých školách (dále jen zákon o vysokých školách), který vymezuje svá pravidla v organizaci a řízení jednotlivých vysokých škol.⁶

2.2.1 - Uspořádání a řízení škol, školských zařízení a vysokých škol

Účelné uspořádání a řízení škol a školských zařízení je vykonávána jako státní správa a samospráva.

Státní správu vykonávají:⁷

---

⁵ POLIÁN, M. *Organizace a činnost veřejné správy*. Praha, 2001, s. 256-264.

⁶ VALENTA, J. *Školské zákony*. Ostrava:, 2009, s. 14-284.

⁷ POLIÁN, M. *Organizace a činnost veřejné správy*. Praha, 2001, s. 256-264.

- **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT ČR)** je ústředním orgánem státní správy pro školy, předškolní a školská zařízení, která zároveň řídí ve věcech výchovy a vzdělání. Dále k jeho hlavním činnostem patří zejména rozpis a přidělování finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu školám, předškolním a školským zařízením, jichž je zřizovatelem, přidělování finančních prostředků krajům pro školy, předškolní a školská zařízení jiných zřizovatelů a nejméně jednou za 4 roky zpracovává a zveřejňuje dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy.
- **Obecní úřad obce s rozšířenou působností (obec III)**, jehož úkolem je zejména zpracovávat návrh rozpočtu pro základní školy zřizované v obvodu jejich působnosti jako příspěvkové organizace obcí a zpracovávat a předkládat krajskému úřadu rozbor hospodaření za tyto školy. Dále pak shromažďuje a zpracovává data z dokumentace a evidencí za tyto školy, která předává jednak krajskému úřadu, jednak MŠMT ČR.
- **Ředitel školy**, který disponuje především těmito kompetencemi: řídí školu, předškolní nebo školské zařízení – je jejím statutárním orgánem; odpovídá za plnění učebních plánů a učebních osnov, za odbornou a pedagogickou úroveň výchovně vzdělávací práce školy, předškolního zařízení nebo školského zařízení a za efektivní využívání svěřených hospodářských prostředků; kontroluje práci pedagogických pracovníků a ostatních pracovníků a studijní výsledky žáků; odpovídá za zpracování a zpřístupnění výroční zprávy o činnosti školy a výroční zprávy o hospodaření školy; zodpovídá za řádné vedení školní matriky; rozhoduje v náležitostech stanovených § 165 školského zákona.
- **Krajský úřad** zpracovává dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ve svém správním obvodu a každoročně zveřejňuje výroční zprávu o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy v kraji; přijímá opatření na základě výsledků školní inspekce, rozhoduje o osvobození žáků od povinné školní docházky a od povinnosti docházet do školy; dále rozepisuje a prostřednictvím rozpočtů obcí přiděluje škole, předškolním a školským zařízením zřizovaným a spravovaným obcemi finanční prostředky a zpětně kontroluje jejich využití;
- **Česká školní inspekce** (dále jen ČŠI) je orgánem s kontrolními pravomocemi, který je přímo řízený MŠMT ČR. Školní inspekce ve školách, školských

a předškolních zařízeních především zjišťuje a hodnotí výsledky vzdělávání a výchovy, personální a materiálně technické podmínky výchovné a vzdělávací činnosti a vykonává státní kontrolu dodržování právních předpisů a veřejnoprávní kontrolu finančních prostředků státního rozpočtu.

- **Jiné ústřední orgány státní správy** vykonávají státní správu školství jen stanoví-li tak zvláštní zákon.

Samosprávu vykonávají:⁸

- **Obec**, která je prakticky povinna v samostatné působnosti vytvářet podmínky pro plnění povinné školní docházky. Jestliže však v obci tyto podmínky zajištěny nejsou, může žák plnit tuto povinnost ve škole zřízené jinou obcí. V tom případě je obec, ve které má žák trvalý pobyt, povinna hradit obci, která školu zřídila, její neinvestiční výdaje připadající na jednoho jejího žáka této školy. Obec je také povinna zajistit podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky pro děti místem trvalého pobytu na jejím území a pro děti umístěné na jejím území ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, a to ve vlastní mateřské škole nebo v mateřské škole zřizované jinou obcí – v tomto případě opět musí hradit zřizovatelské obci neinvestiční výdaje. Základní školy, předškolní a školská zařízení zřizuje jako své příspěvkové organizace nebo se souhlasem krajského úřadu tyto zrušuje a spravuje. Obec dále na základě výsledků konkurzního řízení jmenuje a odvolává ředitele škol, předškolních a školských zařízení, které sama zřizuje. Obec také zpravidla zřizuje komisi pro výchovu a vzdělávání, v obcích s více než pěti školami se zřizuje vždy. Školy, předškolní a školská zařízení jsou v této komisi zastoupeny dvěma pětinaми zástupců z řad pedagogických pracovníků.
- **Kraj** je v samostatné působnosti především povinen vytvářet podmínky pro zajištění vzdělávání v jím zřizovaných školách a zařízeních a podmínky pro péči o děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou. Jmenuje na základě výsledků konkurzního řízení a odvolává ředitele škol, předškolních a školských zařízení, které zřizuje.

---

⁸ VALENTA, J. *Školské zákony*. Ostrava, 2009, s. 14-284.

- **Rada školy**, je kontrolním orgánem školy, který umožňuje zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům, občanům obce, pracovníkům školy a dalším osobám podílet se na správě školy. Mimo jiné rada školy schvaluje výroční zprávu školy, návrh rozpočtu školy, zprávu o hospodaření školy a vyjadřuje se ke koncepčním záměrům školy a k jejím studijním a učebním oborům, které připravuje.

3 - ZÁKLADNÍ ŠKOLY PRAKTICKÉ V SYSTÉMU ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

3.1 - Obecné postavení školství ve veřejném sektoru

Z ekonomického hlediska školy a vzdělání vůbec posuzujeme jako jedno z důležitějších odvětví veřejného sektoru, které produkuje převážně veřejné (kolektivní) statky a rozhodujícím způsobem tak přispívá ke kultivaci lidského potenciálu. Ústředním ekonomickým problémem ve školství a vzdělání vůbec je měření a hodnocení výsledků tvorby lidského kapitálu. Lidský kapitál je chápán jako objekt, na který působí efekty vzdělání jako statku a jeho hodnota slouží jako podklad příslušné investice do lidského kapitálu. V praxi to znamená rozhodování o tom, které školy a vzdělávací instituce zřizovat a provozovat.

Školství a jeho koncepce je součástí vzdělávací politiky každého státu. Každý stát věnuje pozornost stavu svého školství, neboť úroveň jednotlivých typů škol má následný vliv na hospodářský, kulturní a sociální rozvoj příslušné země. Vzdělání lidí v každém státě jsou předpokladem pro:⁹

- další hospodářský rozvoj,
- snadnější adaptabilitu (jsou flexibilnější) na měnící se poměry na trhu práce,
- snadnější zvládnutí nových a náročnějších technologií v národním hospodářství,
- zajištění produkce kvalitních statků všeho druhu aj.

3.1.1 - Postavení základních škol praktických ve vzdělávacím systému školství

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných. Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus. Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení,

---

⁹ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha, 2008, s. 304-306.

dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.

Sociálním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona

- a) rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy
- b) nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova.

Speciální vzdělávací potřeby dětí, žáků a studentů zjišťuje školské poradenské zařízení. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení. Pro žáky a studenty se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se při přijímání ke vzdělávání a při jeho ukončování stanoví vhodné podmínky odpovídající jejich potřebám. Při hodnocení žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Délku středního a vyššího odborného vzdělávání může ředitel školy ve výjimečných případech jednotlivým žákům nebo studentům se zdravotním postižením prodloužit, nejvýše však o 2 školní roky. Děti, žáci a studenti se zdravotním postižením mají právo bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky poskytované školou. Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou vnímat řeč sluchem, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím znakové řeči. Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou číst běžné písmo zrakem, se zajišťuje právo na vzdělávání s použitím Braillova hmatového písma. Dětem, žákům a studentům, kteří se nemohou dorozumívat mluvenou řečí, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo také samozřejmě skrze prostřednictví náhradních způsobů dorozumívání. Vyžaduje-li to povaha zdravotního postižení, zřizují se pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením školy, popřípadě se souhlasem krajského úřadu v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Žáci s těžkým mentálním postižením, žáci s více vadami a žáci s autismem mají právo se vzdělávat v základní škole speciální, nejsou-li vzdělávání jinak.

Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy může se souhlasem krajského úřadu ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci asistenta pedagoga. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.

Individuální vzdělávací plán: Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce a zletilému žákovi nebo studentovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání může ředitel školy povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu i z jiných závažných důvodů.

§49 (2) Ředitel školy může převést žáka do vzdělávacího programu základního vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením nebo do vzdělávacího programu základní školy speciální na základě písemného doporučení odborného lékaře a školského poradenského zařízení pouze s předchozím písemným souhlasem zákonného zástupce žáka. Ředitel školy je povinen informovat zákonného zástupce žáka o rozdílech ve vzdělávacích programech a o organizačních změnách, které ve spojení s převodem do jiného vzdělávacího programu mohou nastat.

§49 (3) Při přestupu nebo převedení žáka podle odstavců 1 a 2 vytvoří základní škola, do níž žák přestoupil nebo byl převeden, podmínky pro vyrovnání rozdílů ve znalostech žáka vyplývajících z odlišnosti školních vzdělávacích programů.¹⁰

3.1.2 - Historie speciálního školství

Nelze opomenout významnou pedagogickou osobnost - Jana Ámose Komenského (1592-1670), který se jako první u nás zabýval edukací postižených. Ve svých dílech vyzýval ke změně postojů k těm dětem, které až do té doby byly – pro nějaký nedostatek nebo odlišnost – z výchovného a vzdělávacího procesu vylučovány. Až do konce 18. st. byly děti řazené podle dobové terminologie mezi „hluchoněmé,

¹⁰ *Školský zákon* [online].2012 [cit. 2011-10-3]. Dostupný z WWW: < <http://ley.cz/?s122&q122=all>>

slepé, idiotické, zmrzačené, mravně narušené nebo nezhojitelně choré“. Historii speciálně-pedagogického myšlení u nás můžeme zjednodušeně rozdělit do 4 následujících období:

Počáteční období speciálně-pedagogického myšlení (druhá polovina 19. století)

Doba mezi objevujícím se zájmem o léčbu, výchovu a řešení právní problematiky postižených a vznikem prvních odborných ústavů pro osoby s různými typy vad a poruch. Za jedno ze základních děl lze považovat Pädagogische Pathologie (= pedagogická patologie), od autora Ludwiga Adolfa Strümpela. Zabývá se zjišťováním, tříděním a celkovou diagnostikou různých vad a odchylek, jejich příčinami, profylaxí a terapií. V roce 1911 zavedli Dannemann, Schober a Schulze pojem léčebná pedagogika. V českých zemích se tento termín však neujal.

Druhé období speciálně-pedagogického myšlení (2. polovina 19. století a začátek 20. století – částečně se překrývá s obdobím počátečním)

V Čechách i na Moravě vznikala střediska odborné péče o postižené. Začátek 20. st. byl důležitým obdobím pro rozvoj teorie výchovy a vzdělávání postižených. Vyhlášením tzv. „století dítěte“ mělo svůj ohlas i v pedagogice. Snahy o prokázání práva učitelů na metodickou volnost byly provázeny tzv. hnutím za uměleckou výchovu (např. František Bakule), pokusy o reformu školství, třemi českými sjezdy pro péči o slabomyslné a školství pomocné (1909-1913). Teoretickou platformou nových pedagogických tendencí byla nová vědní disciplína – pedologie. Hlavní představitel pedologického směru byl prof. František Čáda (1865-1918). Objasňoval význam pedologické teorie jako základny pro praktické aplikace v péči o mládež. Důraz na myšlenku, že dítě má nárok na vlastní právo, dětskou svéráznost a dětské hodnoty. „Dítě není „zmenšeninou“ dospělého, ale je jinou lidskou kvalitou se svým vlastním způsobem myšlení a prožívání.“ (tzv. pedocentrismus, Koperníkovské sluníčko). V roce 1910 byl spoluzakladatelem (s Jindřichem Matiegou a Janem Dolenským) pedologického ústavu hl. města Prahy. Období 1. sv. války a roky po ní přineslo řadu nových podnětů a praktickou potřebu řešení závažných soc. problémů, mezi něž patřily i děti a mládež „abnormální“. Tato potřeba byla východiskem komplementární disciplíny k pedologii – pedopatologie. Prof. Čáda usiloval, aby pedopatologie propojovala vědy o biologii i psychologii „abnormálního dítěte“. Dále zavedl termín děti úchylné, tím označoval přechodovou kategorii mezi hluboce ment. postiženými, tj.

„nejhlubšími idioty“ a lehce mentálně postiženými, „lehce abnormálními“. Původně úzce chápaný pojem nabyl později širšího významu a dostal se do názvu oborového časopisu „Úchýlná mládež“, který vycházel od r. 1925.¹¹

Jan Mauer (1878-1937) zavedl termín nápravná pedagogika (zkratka NP). Vědní obor, který měl být protiváhou medicínsky orientované pedopatologie a měl 3 cíle:

1. pomáhat „abnormálním“ jedincům k tělesnému uzdravení
2. podněcovat jejich vývoj tělesným a duševním cvičením
3. v rámci jejich možností je připravovat pro praktický život

Největšího rozvoje dosáhla NP v období první republiky, a to ve všech dílčích zaměřeních podle skupin postižených. Dokladem toho bylo 5 sjezdů pro výzkum dítěte, které se konaly v letech 1922-1933. Praktickou odezvou bylo vybudování sítě „pomocného školství“, tj. speciálního školství. O to se nejvíc zasloužil Josef Zeman (1867-1961), který byl všestranně zaměřeným pedagogem a po roce 1919 působil na ministerstvu školství a národní osvěty.

V tomto období byly položeny základy teorie komplexní rehabilitační péče, ale i tzv. „koedukace“ (integrace) tělesně postižených a zdravých dětí a mládeže; obhájena nutnost zřízení škol při nemocnicích, zavedena léčebná tělesná výchova, pracovní výchova používána v rámci komplexní terapie i přípravy pro povolání pohybově postižených, publikovány první metodické příručky tzv. exkurzního vyučování a nápravného psaní tělesně postižených. Druhé období spec-ped. myšlení bylo zaměřeno zejména na zpracovávání jednotlivých spec-ped. podoborů (dle typů postižených).

Třetí období speciálně-pedagogického myšlení (přibližně 1945 – 1950)

Toto období je spjato se jménem antropologa Františka Štampacha (1895-1976). Pokusil se vymezit obecnou teorii pro nápravu „vad a chorob mládeže“. Použil termín sociální pedagogika, která byla zaměřena na oblast ochranné, nápravné a léčebné výchovy mládeže tělesně, duševně a mravně narušené. Rozlišil 4 tzv. pracovní soubory: - psychopedii pro vady duševní a mravní - ortopedii pro vady tělesné - logopedii pro vady hlasu, řeči a sluchu - okulopedii pro vady zraku Základním principem i metodou sociální pedagogiky byla reedukace, jíž Štampach chápal sociální regeneraci.

---

¹¹ PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno, 2006, s. 404, ISBN 80-7315-120-0

Čtvrté období (od roku 1948)

Prof. MUDr. PhDr. Miloš Sovák (1905-1989) užil v r. 1953 pojem defektologie. Pojem speciální pedagogika poprvé užil v roce 1957 Bohumír Popelář. Ludvík Edelsberger pokusil se v roce 1965 zavést termín speciální pedagogika defektologická. Termín speciální pedagogika definitivně zavedl Miloš Sovák (v Nárýsu speciální pedagogiky - 1972), jako první vedoucí katedry speciální pedagogiky na Univerzitě Karlově. Speciální školství označil tehdy jako „školství pro mládež vyžadující zvláštní péče“. Vytvořil základní rámec oboru; Nárýs SP je dodnes platným východiskem SP teorie i praxe u nás.¹²

3.1.3 - Vývoj speciálního poradenství

Pedagogicko-psychologické poradenství je podpůrný systém, který je podsystémem školské soustavy. Jeho hlavním úkolem je přispívat k optimalizaci procesu výchovy a vzdělávání ve škole a rodině. Jeho současná podoba se utvářela delší dobu.

Problematice dětí a mladistvých s různými výchovnými a vzdělávacími problémy se totiž začali věnovat odborníci z oblasti lékařských, pedagogických a vědeckých věd v první polovině dvacátého století. Mnozí z nich dali podnět k zakládání odborných institucí, které měly tyto problémy zkoumat a současně rozvíjet i určitou praktickou činnost, směřující k jejich nápravě, eventuálně prevenci. Nešlo však o masivní pojetí, ale o ojedinělé počiny s velmi malým okruhem působnosti.

U zrodu poradenské činnosti v Evropě stálo i tehdejší Československo. Touto problematikou se totiž zabýval František Čáda, který se tak podílel na tom, že veřejnost byla upozorněna na tuto velmi závažnou oblast dětí a mladistvých.

Zrod poraden pro volbu povolání – 20.- a 30. léta

V tehdejším Československu byla navíc v období mezi dvěma světovými válkami vytvořena organizace poraden pro volbu povolání, která byla součástí úřadů práce, řízených ministerstvem sociální péče. Po odborné stránce měly tyto poradny poměrně vysokou úroveň. Individuálně poradenská činnost poraden pro volbu povolání se zejména ve dvacátých letech minulého století opírala o některé tehdy velmi intenzivně rozvíjená odvětví psychologických věd, především o takzvanou psychotechniku.

---

¹² VAGNEROVA, M.; HADJ-MOUSSOVA, Z.; ŠTECH, S. *Psychologie handicapu*. Praha, 2000, s. 230, ISBN 80-7184-929-4

Samostatně a paralelně s poradnami pro volbu povolání se rozvíjela ve dvacátých a třicátých letech linie odborných poraden pro děti a mládež s problémy v chování a ve školením učení. Tyto poradny netvořily soustavu, ale byly charakteristické rozmanitým organizačním pojetím, koncepcí, obsahem činnosti.

Druhá světová válka však rozvoj poradenské činnosti v Evropě negativně poznamenala. Došlo totiž k narušení, případně k přerušení činnosti poradenských služeb pro děti a mládež.

Zřízení funkce výchovného poradce - 1962

K opětovnému oživení poradenských služeb v Československu v období po druhé světové válce došlo i přes změnu politického režimu v podobě nástupu komunistů k moci. V roce 1962 byla v ČSSR vydána ministerstvem školství a kultury Směrnice k vybudování soustavy výchovného poradenství na základních devítiletých školách. Touto směrnicí bylo uloženo zřídit na základních školách s šestým a devátým ročníkem funkci výchovného poradce. Ředitel měl touto činností pověřit učitele kvalifikovaného pro vyučování v těchto ročnících, případně svého zástupce.

K úkolům výchovného poradce patřilo - pomáhat řediteli vést učitele k hlubšímu poznávání žáků především po stránce jejich osobních zájmů a schopností, seznamovat učitele s metodami výchovy mládeže ke správné volbě povolání a k rozvíjení talentů, s metodami péče o zaostávající žáky a o žáky s výchovnými obtížemi. Dále pak informovat učitelský sbor o jednotlivých povoláních z hlediska potřeb národního hospodářství, spolupracovat se SRPŠ.

Funkce výchovného poradce i na SVVŠ - 1963

V roce 1963 došlo k rozšíření působnosti výchovného poradce. Byla vydána Směrnice o výchově k volbě povolání na středních všeobecně vzdělávacích a středních odborných školách, funkce výchovného poradce však byla zřízena pouze na středních všeobecně vzdělávacích školách (SVVŠ – dnes gymnázium nebo lyceum). Hlavní úkoly výchovného poradce na SVVŠ byly informační, metodické a koordinační povahy.¹³

3.1.4 - Současná situace a výhled vývoje speciálního školství

V roce 2005 uspěla skupina romských rodin se svojí žalobou u Evropského soudu ve Štrasburku ohledně neoprávněného zařazení svých dětí do základní školy

---

¹³ *Speciální poradenství* [online].2011 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: < http://specialni-pedagogika.cz/files/statnice_mgr_poradenstvi_2010.doc>

praktické, dříve zvláštní školy. Tento, z mnoha pohledů velmi sporný verdikt spustil zcela neočekávanou lavinu, lavinu různých „řádoby“ odborných návrhů, nejčastěji schovávajících se pod pojem inkluze.

Této problematice se velmi ochotně ujala široká skupina neziskových organizací, které vytvořili silný mediální a následně i politický tlak na Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. MŠMT přistoupilo na argumenty neziskových organizací a za pomoci své organizace České školní inspekce provedla a stále provádí inspekční činnosti na základních školách praktických. Tyto inspekce jsou prováděny ve spolupráci s neziskovými organizacemi a jejich cílem je vyhledávat děti, které nesplňují požadavky pro zařazení do základní školy praktické. Odborností zástupců neziskových organizací – Liga lidských práv, Amnesty International či Equality je velmi problematická a činnost je zaměřena na rómské žáky a zcela pomíjí děti s mentálním postižením. Bohužel Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy nedokázalo oddíl speciálního školství pro mentálně postižené žáky dostatečně ochránit a vysvětlit veřejnosti jeho opodstatněnost. Výsledkem je vládní materiál Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011 – 2015. V části zabývající se vzděláváním, je v jeho jedné části popsána transformace žáků škol praktických do běžného vzdělávání, avšak jde o to, že „Cílem transformace je znemožnění provozování základních škol zřízených pro děti s lehkým mentálním postižením“. V podstatě to znamená jejich zrušení. Bohužel tato strategie se již začíná v praxi naplňovat.

V předchozím školském zákoně bylo obecně stanoveno, že ve zvláštní škole se vzdělávají žáci, kteří se nemohou z rozumových důvodů s úspěchem vzdělávat na základní škole. Tato definice korespondovala s realitou a byla výstižná. S novým školským zákonem a následně s názvem přílohy k rámcovému vzdělávacímu programu se mentální postižení najednou objevilo jako pevná součást definic těchto škol. Důvod, proč byly školy takto chybně a v rozporu se svou činností definovány, byl motivován snahou odboru speciálního školství MŠMT zachovat snížený počet žáků ve třídě a udržení těchto škol v systému speciálního školství. Současná interpretace této změny, z které vyplynulo obvinění škol z porušení zákona a hrozba sankcí je zpětná a vznikla až v současnosti. Dokladem toho je, že MŠMT celých pět let, co je nový školský zákon v platnosti, školy prostřednictvím ČŠI kontrolovalo a na žádné pochybení v této věci neupozornilo.

Důsledkem legislativní změny z roku 2005 je zásadní rozpor. Příloha RVP pro žáky s lehkým mentálním postižením byla vytvořena na základě dlouholetých zkušeností se vzděláváním žáků s podprůměrným a hraničním intelektem na

zvláštních školách a proto s možnostmi mentálně postižených žáků nekorresponduje a běžný žák s mentálním postižením není schopen vzdělávací program vytvořený na základě této důležité přílohy, snaha co možná úspěšně absolvovat.

Základním mýtem, který zkresluje pohled na praktické základní školy, je předpoklad, že jsou odjakživa určeny žákům s mentálním postižením, tedy dětem s IQ méně než 70 bodů. Zvláštní školy ale nikdy pouze těmto žákům určeny nebyly. Stalo se tak pouze formálně až souběžně s novým školským zákonem v roce 2005.

Vzhledem k personálnímu obsazení speciálními pedagogy a nízkému počtu žáků ve třídě praktické školy samozřejmě úspěšně zvládají na základě individuálního přístupu a individuálních vzdělávacích plánů úspěšně vzdělávat i žáky s lehkým a středním mentálním postižením, s kombinovanými vadami, s autismem či s poruchami chování. To však nic nemění na faktu, že náročnost vzdělávacího programu je nastavena pro rozumově podprůměrné žáky bez mentálního postižení.

Z hlediska této skupiny žáků byla příloha rámcového vzdělávacího programu pro základní školy určená základním školám praktickým -RVP ZV LMP výrazným krokem vpřed. Stejně jako u běžných základních škol uvolnila ruce pedagogům, zvýšila počet vyučovacích hodin, umožnila zařazování volitelných a nových předmětů, přelomově ale logicky zavedla i do tohoto typu škol cizí jazyk. Celkově posunula vzdělávání výše uvedené cílové skupiny do té míry běžné základní škole, jak jen to je reálně možné, s úmyslem umožnit žákům maximální rozvoj v rámci jejich možností. Zároveň legislativa logicky stanovila, že tyto školy poskytují základní vzdělání, čili vzdělání formálně shodné s běžnými základními školami.

Proč by měly základní školy praktické existovat a být zařazeny v systému speciálního školství, když jejich žáci zčásti nemají mentální postižení? Odpověď je jednoduchá. Protože už žák s inteligencí v pásmu výrazného podprůměru vzdělávací program běžné základní školy nezvládne. Navzdory hojně opakovaným „pedagogickým mýtům“ zde nepomohou žádná podpůrná opatření. Nezvládne ho ani při navýšení počtu hodin ani při opakování ročníků ani za pomoci asistenta. Dosažení klíčových kompetencí na úrovni požadované rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání je nad rámec možností těchto žáků. Tato skupina žáků, zčásti přestupující do základní školy praktické, má problémy nejen s mechanickou pamětí, ale především s logikou a schopností aplikací naučené látky. Ve schopnostech aplikace naučeného je také jejich hlavní a nepřekonatelný limit. Dalšími rysy, které

obvykle komplikují jejich vzdělávání, je nízká schopnost až neschopnost samostatné práce, nízká motivace pro vzdělávání a snížená ochota překonávat překážky při svém osobním rozvoji. Vysoké množství žáků základních škol praktických jsou i žáci, jimž vzdělávání spolu s podprůměrným intelektem komplikuje neschopnost soustředění na podkladě ADHD.

Na základních školách ve velkých kolektivech tito žáci zcela zákonitě selhávají a jejich vývoj bez intenzivní individuální péče stagnuje. Jejich vzdělávání vyžaduje v mnohých ohledech zcela jiné postupy než výuka žáků s průměrnou a nadprůměrnou inteligencí.

Co základní škola praktická nabízí? Žáci se vzdělávají v kolektivech do čtrnácti žáků, výuka je zajišťována kvalifikovanými speciálními pedagogy, individuální vzdělávací plán je běžně používán jak pro žáky se specifickým postižením, tak pro žáky z hlediska školního vzdělávacího programu nadané. Školní vzdělávací program kopíruje strukturou i obsahem základní školu, ovšem konkrétní probíraná látka je kvalitativně i kvantitativně modifikována v souladu s potřebami a především reálnými možnostmi žáků. Rámec této modifikaci dalo MŠMT.

Základní škola praktická tedy není, jak z výše uvedeného vyplývá, nezákonné zařízení sloužící segregaci a ubližující dětem, ale naopak zcela mimořádná služba poskytovaná naším systémem školství, která umožňuje žákům s podprůměrným a hraničním intelektem dosáhnout vzdělání dle jejich maximálních možností za zcela nadstandardních podmínek.

Druhý též velmi podstatný mýtus je ten, že rodiče či žáky je možno nějakým způsobem donutit k docházení do základní školy praktické. V našem současném školském systému nelze rodiče nijak přimět ke změně základní školy ani k přestupu do speciálního školství, to v důsledku znamená také to, že ze žádné základní školy nelze jakéhokoli žáka vyloučit. Zařazení do ZŠ praktické není automatické nikdy. Podmínkou je doporučení pedagogicko-psychologické poradny a především písemná žádost rodičů. Bez osobní iniciativy rodiče, který se svým dítětem obejde poradenské zařízení a lékaře a dostaví se s písemnou žádostí do ZŠ praktické, není přestup žáka možný.

V nové vyhlášce č.147/2011 ve znění vyhlášky č. 73/2004 MŠMT o speciálním vzdělávání je striktně vyhrazeno zakazování přijímání do tohoto typu školy žáky bez mentálního postižení. Vejde-li tato vyhláška v platnost, znamená to

nejen faktický konec tohoto segmentu školství, ale výrazné omezení práv žáků. Především žáci s výrazně podprůměrnou inteligencí bez dalšího zdravotního postižení nebudou mít jinou možnost, než setrvávat v pro ně nezvládnutelném programu základního vzdělávání, bez možnosti jakýchkoli úlev typu individuální vzdělávací plán. Tito žáci jsou totiž z pohledu školské legislativy bez postižení a na speciální vzdělávání nemají nárok.

Přijetím vyhlášky ztrácí žáci s jiným než mentálním postižením, pro které není základní škola zvládnutelná a nevyhovuje jim individuální integrace, možnost volby a právo vzdělávat se podle jim vyhovujícího vzdělávacího programu ve speciální škole. Samozřejmě stát ušetří na výdajích na vzdělávání této skupiny žáků. Rozhodně to ale není krok vpřed.

Třetí a poslední mýtus, který bych rád uvedl na pravou míru, je obecné přesvědčení, že základní školy praktické jsou příčinou špatné umístitelnosti a malé konkurenceschopnosti svých absolventů na trhu práce. Tady se zaměňuje příčina a důsledek. Hlavním problémem absolventů jsou především jejich vlastní limity, a to limity rozumové i morální a hodnotové.

Úspěšný absolvent základní školy praktické má z pohledu získaných kompetencí předpoklady uspět na středním odborném učilišti mezi absolventy základní školy. Vyžaduje to však od něj vůli a maximální snahu, protože se vrací z relativně hodně chráněného prostředí speciálního školství do dravého hlavního proudu vzdělávání. Samozřejmě se mu nabízí i srovnatelná škála učebních oborů na učilištích speciálních.

Vzhledem ke splnění povinné školní docházky však nikdo nemůže žákovi střední školy nařídit, aby do střední školy docházel. Mnozí bohužel využívají své svobody a odcházejí s vidinou rychlého výdělků nekvalifikovaně pracovat. Tento problém je ale složitější a žádná základní škola ho nevyřeší. €

Případný zánik většiny základních škol praktických může vést logicky i k návaznému zániku části speciálních středních škol a učebních oborů, čímž se opět sníží pro žáky s podprůměrnou a hraniční inteligencí možnost získání kvalifikace.

Srovnávat vzdělávací úspěšnost žáků základních škol a základních škol praktických na dalších stupních škol je stejně nelogické jako srovnávat

vysokoškolskou úspěšnost žáků základních škol a víceletých gymnázií. Jedná se zde o skupiny se značně rozdílnými vzdělávacími předpoklady.

Naopak zajímavý by byl průzkum srovnávající kvalitu získaných klíčových kompetencí úspěšného žáka základní praktické školy a neúspěšného žáka běžné základní školy.

Celý systém našeho speciálního školství je navzdory osočování ze všech stran vybudován velmi velkoryse. Disponuje dlouholetou tradicí, vynikajícími personálními i materiálními podmínkami. Zrušit jej je jednoduché, znovu vytvořit prakticky nemožné. Naší legislativou je zcela správně nastaveno, že žák i rodič mají právo zvolit individuální integraci v běžné škole.¹⁴

3.1.5 - Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011 – 2015

Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011 – 2015 je vládní materiál, který má zajistit začlenění sociálně vyloučených občanů. Tento dokument má více než 150 stránek a 25 základních kapitol. Níže uvedený text je výběrem z části 4. Vzdělávání, které se přímo týká základních škol praktických. Proti této strategii je vedena odborná oponentura.

Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015.¹⁵

- **Priorita**

Způsob řešení (opatření je nutně přechodné - na cca dva školní roky): Pedagogicko-psychologická poradna vydá stanovisko, že se jedná o žáka se speciálními vzdělávacími potřebami - se sociálním znevýhodněním dle §16, odst. 4 písm. a) školského zákona. Ředitel musí být schopen zpětně prokázat, že zvýšený normativ byl opravdu využit na realizaci opatření k vyrovnání znevýhodnění dítěte/žáka. Ve vyhlášce č. 492/2005 Sb. bude definován příplatek k normativu ve výši 0,5 násobku příslušného finančního normativu na 1 sociálně znevýhodněné dítě.

---

¹⁴ Rozhovor s ředitelkou Mgr. ŠTOCHLOVOU, M. Základní škola praktická, Hořovice, Sv.Čecha 455. [2012-10-2]

¹⁵ ŠIMŮNKOVÁ, M., SIMÁČEK, M. *Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015. Schváleno vládou České republiky v září 2011.* Praha, 2011. s. 46-50, 62-65

- **Přechod od systému speciálních vzdělávacích potřeb k systému**

Základ přístupu k žákovi by měl tvořit katalog podpůrných opatření provázaný se systémem financování podpůrných opatření. Vzhledem k nákladům na předchozí opatření lze velmi hrubým odhadem předpokládat, že navýšení z tohoto opatření bude v rovině.

- **Vytvořit specifickou nárokovou podporu pro žáky ze sociálně znevýhodňujícího prostředí**

Cílem opatření je zajistit dětem/žákům/studentům MŠ/ZŠ/SŠ ze sociálně znevýhodňujícího prostředí finanční podporu na pokrytí výdajů spojených se vzděláváním (jízdné, stravné, náklady na pomůcky, náklady na mimo výukové aktivity ve škole, náklady na školní výlety apod.). Opatření by mělo mimo jiné nahradit současný dotační program na podporu romských žáků středních škol. Podporováni by byli všichni sociálně znevýhodnění žáci.

- **Zpřísnění kritérií pro zřizování přípravných tříd a zařazování dětí do přípravných tříd**

Je potřeba zamezit tomu, aby zřizovatelé mateřských a základních škol volili zřizování přípravného ročníku jako levnější variantu k posílení sítě mateřských škol. Opatření navíc znemožní zřizování přípravných tříd u škol samostatně zřízených pro žáky s lehkým mentálním postižením.

b) výslovně zakázat zřizování přípravných tříd pro žáky se sociálním znevýhodněním u základních škol určených žákům s jiným druhem speciálních vzdělávacích potřeb, zejména u škol pro děti s lehkým mentálním postižením (většinou nazvaných základní škola praktická).

- **Obsahem střednědobého opatření je:**

Legislativně znemožnit zřizování a provozování základních škol zřízených pro děti s lehkým mentálním postižením a stanovit povinný maximální počet tříd skupinové integrace v jedné základní škole vzhledem k počtu ostatních tříd. Na základě analýz a ve spolupráci se všemi zřizovateli a dalšími relevantními aktéry v lokalitách rozhodnout o školách zřizovaných pro děti s lehkým mentálním postižením ke zrušení (ty, které konkurují spádovým základním školám; jejich personální kapacity převést na spádové školy) a k transformaci (zavedení standardního vzdělávacího plánu ŠVP ZV). Transformované školy převést pod obce. Zrušit přílohu Rámcového vzdělávacího programu pro lehké mentální postižení.

- **Prodloužit povinnou školní docházku až po získání minimálně výučního listu**

Cílem opatření je prodloužit povinnou školní docházku tak, aby zahrnovala docházku do střední školy minimálně do úrovně výučního listu. Žák by tak měl povinnost vystudovat dva roky na střední škole s minimálním zakončením výučním listem. Při současném zrušení devátých ročníků základních škol by tak byla povinná školní docházka desetiletá. Opatření má mimořádné pozitivní dopad na vzdělávání dětí, které ukončují vzdělávací dráhu základní školní docházkou.

3.2 - Základní školy praktické v Podbrdském regionu

V systému základních škol v České Republice v Podbrdském regionu je několik základních škol, základních škol praktických a základních škol speciálních, které mají za cíl vzdělávání a výchovu žáků do dalšího stupně středního vzdělávání a na zapojení, nejlépe úplnou integraci do běžného života. V základních školách praktických se vzdělávají děti, které mají diagnostikovanou lehkou mentální retardaci a úspěšné studium na běžné základní škole lze zvládnout ve výjimečných případech za hluboké podpory rodiny.

V základních školách speciálních se vzdělávají žáci s středně těžkým mentálním postižením s výhledem na vzdělávání v praktických školách zaměřených na základy sebeobsluhy.

3.2.1 - Síť základních škol v Podbrdském regionu

Podbrdský region je pro účel této práce vymezen dvěma okresy – okresem Beroun a okresem Příbram.

Síť základních škol v těchto dvou okresech je velmi hustá, což je podloženo hustou sítí obcí a hustotou obyvatelstva.

Rovněž mohou mít základní školy různé zřizovatele.. Jsou to: kraj, obce, církev či soukromá osoba.

Okres Beroun - 40 základních škol

Základní škola Beroun - Jungmannova ZŠ Beroun - ZŠ Beroun, Wagnerovo náměstí

2. ZŠ a MŠ Beroun - ZŠ Loděnice - ZŠ Beroun, Závodí - ZŠ Žebrák - ZŠ Zdice
ZŠ Pavla Lisého Hostomice - 1. ZŠ Hořovice - ZŠ a MŠ Tmaň - ZŠ a MŠ Osov
ZŠ Hudlice, Jungmannova - ZŠ Zdice - ZŠ a MŠ Cerhovice, Na Dražkách
ZŠ Nižbor - ZŠ T.G. Masaryka Komárov - ZŠ a MŠ Broumy - ZŠ a MŠ Lochovice
ZŠ Praskolesy - ZŠ a MŠ Králův Dvůr, Jungmannova - ZŠ a MŠ Osek Masarykova
ZŠ a MŠ Suchomasty - ZŠ a MŠ Králův Dvůr - Počaply, Tyršova
ZŠ Hýskov - ZŠ Františka Josefa Řezáče Liteň - 2. ZŠ Hořovice
ZŠ a MŠ Karlštejn - ZŠ a MŠ Chyňava - ZŠ a MŠ Újezd - ZŠ a MŠ Tetín
ZŠ a MŠ Zadní Třebáň - ZŠ a MŠ Srbsko - ZŠ a MŠ Mořina - ZŠ a MŠ Vysoký
Újezd
ZŠ a MŠ Zaječov - ZŠ a MŠ Vráž, Květnová - ZŠ a MŠ Drozdov - ZŠ a MŠ
Tlustice
ZŠ a MŠ Neumětely, Příbramská - ZŠ Nový Jáchymov¹⁶

Okres Příbram – 50 základních škol

Základní škola Dobříš, Komenského nám. - ZŠ Kamýk nad Vltavou - ZŠ Příbram, 28.
října
ZŠ a MŠ Nečín - ZŠ Pod Svatou Horou, Příbram - ZŠ a MŠ Klučenice
1. ZŠ Sedlčany - ZŠ Jakuba Jana Ryby Rožmitál pod Třemšínem - ZŠ a MŠ Věšín
ZŠ Příbram, Školní - ZŠ a MŠ Pičín - ZŠ a MŠ Rosovice - ZŠ a MŠ Dublovice
2. ZŠ Dobříš, Školní - Waldorfská škola Příbram - ZŠ, Gymnázium a Střední odborné
učiliště - ZŠ Příbram, Prokopská - ZŠ a MŠ Chraštica - ZŠ Kosova Hora - ZŠ
Petrovice
ZŠ Březnice, Rožmitálská - ZŠ Příbram, Prokopská - ZŠ Kosova Hora - ZŠ Milín

---

¹⁶ ZŠ Beroun [online].2012 [cit. 2012-5-3]. Dostupný z WWW: <http://www.firmy.cz/Institute-a-urady/Vzdelavaci-institute/Zakladni-skoly?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&districtsSelected=CZ0202&regionQuC&send=1&q=>

ZŠ a MŠ Jesenice u Sedlčan - ZŠ a MŠ Jince - ZŠ a MŠ Tochovice
ZŠ a MŠ Višňová - ZŠ a MŠ Hvožd'any - ZŠ a MŠ Sedlec-Prčice
ZŠ a MŠ Krásná Hora nad Vltavou - ZŠ Bohutín - ZŠ Příbram, Jiráskovy Sady
ZŠ a MŠ Stará Huť - ZŠ a MŠ Vysoký Chlumeč - ZŠ a MŠ Obořiště
ZŠ a MŠ Malá Hraštice - 2. ZŠ Propojení, Sedlčany - ZŠ Příbram, Jiráskovy Sady
ZŠ a MŠ Chlum - ZŠ a MŠ Počepice - ZŠ a MŠ Dolní Hbity - ZŠ a MŠ Hluboš
ZŠ a MŠ Solenice - ZUŠ Příbram I - ZŠ Nová Ves pod Pleší - ZŠ a MŠ Borotice
ZŠ a MŠ Mokrovraty - ZŠ a MŠ Nový Knín - ZŠ a MŠ Suchodol¹⁷

3.2.2 - Síť základních škol praktických v Podbrdském regionu

Okres Beroun – 4 základní školy praktické a speciální

ZŠ a PŠ Beroun - ZŠ a MŠ speciální, Králův Dvůr
ZŠ Hořovice, Svatopluka Čecha - ZŠ Žebrák, Hradební

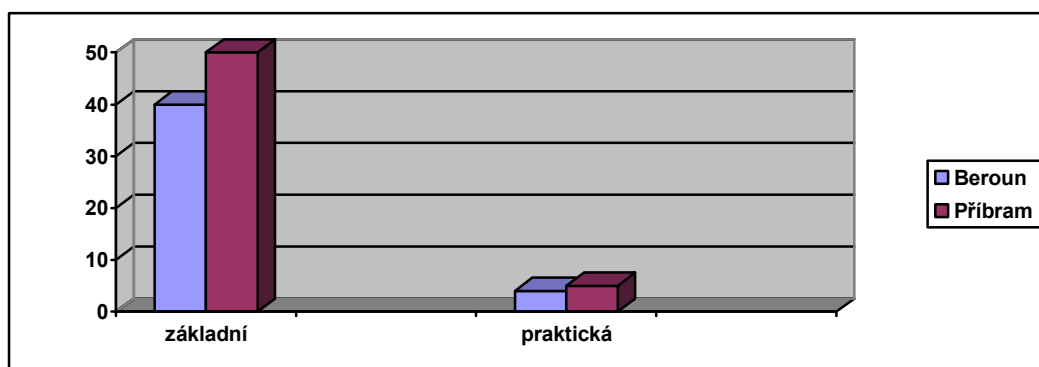
Okres Příbram – 5 základních škol praktických a speciálních

ZŠ, Dětský domov, Přípravný stupeň ZŠ speciální a Školní jídelna Sedlec-Prčice
ZŠ, MŠ a Praktická škola Příbram, Pod Šachtami - ZŠ praktická a ZŠ speciální Dobříš
ZŠ praktická Rožmitál pod Třemšínem - Zvláštní škola Sedlčany
Síť základních škol praktických a speciálních je v měřítku k základním školám běžného typu, vychází v poměru 4 : 1

---

¹⁷ ZŠ Příbram [online].2012 [cit. 2012-5-3]. Dostupný z WWW: <http://www.firmy.cz/Instituce-a-urady/Vzdelavaci-institute/Zakladni-skoly?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&districtsSelected=CZ020B&regionQueue=CZ020%2C CZ020B%2C&send=1&q=>

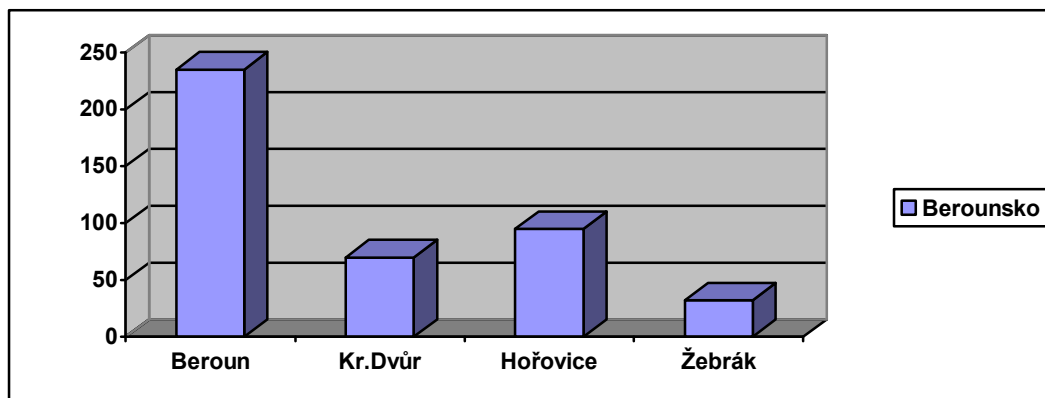
Graf 1: Poměr počtu základních škol a základních škol praktických¹⁸

3.2.3 - Počty žáků v základních školách praktických v Podbrdském regionu

Počty žáků v jednotlivých základních školách praktických se liší, jak naplněním, tak maximální kapacitou. Je to do jisté míry dáno podmínkami města kde se nacházejí. Uvedl bych tedy možnosti maximální kapacity základních škol praktických.

Graf 2: Počet žáků v základních školách praktických v Berounském regionu¹⁹

Berounsko:

- Praktická škola Beroun

Pro 235 žáků s družinou.

- ZŠ a MŠ speciální, Králův Dvůr

Pro 70 žáků.

¹⁸ Vlastní zdroj

¹⁹ ZŠ praktické [online].2012 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: <http://www.firmy.cz/Institute-a-urady/Vzdelavaci-institute/Zakladni-skoly/Zvlastni-pomocne-a-specialni?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&regionQueue=CZ020%2C&send=1&q=>

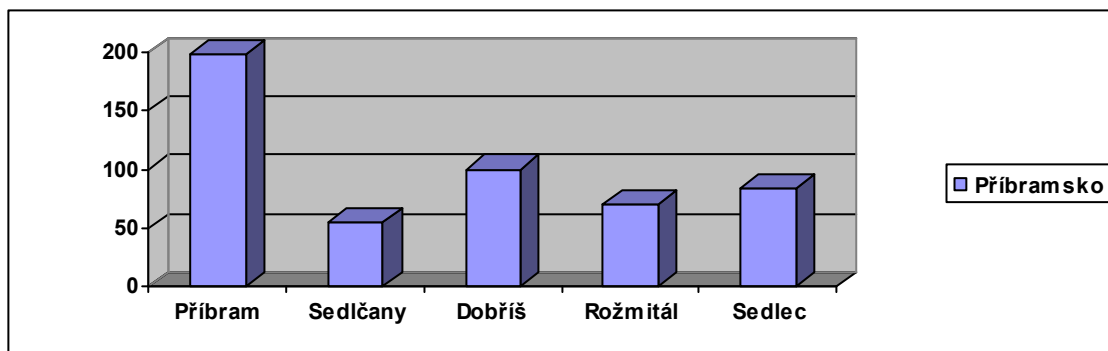
- ZŠ Hořovice, Svatopluka Čecha

Pro 95 žáků s družinou.

- ZŠ Žebrák

Pro 32 žáků s družinou.

Graf 3: Počet žáků v základních školách praktických v Příbramském regionu²⁰

Příbramsko:

- ZŠ, Dětský domov, Přípravný stupeň ZŠ speciální a Školní jídelna Sedlec-Prčice

Pro 84 žáků.

- ZŠ, MŠ a Praktická škola Příbram, Pod Šachtami

Pro 198 žáků s družinou.

- ZŠ praktická a ZŠ speciální Dobříš

Pro 100 žáků s družinou.

- ZŠ praktická Rožmitál pod Třemšínem

Pro 70 žáků s družinou.

- ZŠ a MŠ Sedlčany

Pro 55 žáků s družinou²¹

²⁰ ZŠ praktické [online].2012 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.firmy.cz/Institute-a-urady/Vzdelavaci-institute/Zakladni-skoly/Zvlastni-pomocne-a-specialni?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&regionQueue=CZ020%2C&send=1&q=>>

²¹ ZŠ praktické [online].2012 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: <http://www.firmy.cz/Institute-a-urady/Vzdelavaci-institute/Zakladni-skoly/Zvlastni-pomocne-a-specialni?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&regionQueue=CZ020%2C&send=1&q=>

3.2.4 - Tendence ve výběru středního vzdělávání žáků základních škol praktických

Žáci základních škol praktických mají naprosto stejnou možnost výběru středního vzdělávání jako žáci základních škol, avšak vědomi si svých znalostí a dovedností volí především školy se zaměřením na manuální činnosti, také díky odlišnému vzdělávacímu programu ZŠ praktických, který se nazývá Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání s přílohou pro žáky s lehkou mentální retardací, který je uzpůsobený jejich schopnostem a znalostem, také který jim pomáhá rozvíjet například svou manuální zručnost a připravit je tak na další vzdělávání a s výhledem do budoucna na možnost jejich pracovního využití.

3.2.5 - Nabídka středního vzdělávání v Podbrdském regionu

Možnost výběru středního vzdělávání v Podbrdském regionu je rozmanitá. Jednak připravuje absolventy pro vstup do prvního zaměstnání, jednak do vzdělávání na vyšších odborných či vysokých školách, případně pro vstup do dalšího odborného vzdělávání a přípravy (například rekvalifikační kurzy, univerzita třetího věku, vzdělávání pracovníků určitých odvětví). Vzhledem k tomu, že se absolvování střední školy stalo téměř nezbytností pro uplatnění na trhu práce, je míra účasti na středoškolském vzdělávání stabilně vysoká. Se základním vzděláváním zůstává jen malé procento daného populačního ročníku, a to většinou až po neúspěšném studiu na střední škole.

Poslední dobou dochází ve středním vzdělávání k řadě významných změn, které se dříve či později promítnou do vzdělanostní a oborové struktury žáků. Již několik let prochází síť středních škol na úrovni krajů takzvaným procesem optimalizace, jehož záměrem je zredukovat počet škol, snížit roztržitost nabídky oborů a co nejlépe využít prostorovou, provozní a technickou kapacitu škol. Také demografický úbytek osob ve věku 15 – 18 let, pro které jsou střední školy primárně určeny, ovlivňuje vývoj struktury žáků těchto škol. Další podstatnou změnou, kterou střední školy zaznamenávají od školního roku 2009/2010, je zavedení nového systému přijímacího řízení. Ten spočívá v tom, že si uchazeči mohou v prvním kole přijímacího řízení podat celkem až dvě přihlášky. Podle novely školského zákona však 1.1.2011 od školního roku 2011/2012 došlo v systému přijímacího řízení k dalším změnám.²²

---

²² *Vzdělávání ve středních školách* [online]. 2012 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: <http://www.tydenik-skolstvi.cz/archiv-cisel/2011/14/vzdelavani-ve-strednich-skolach-v-soucasne-dobe/>

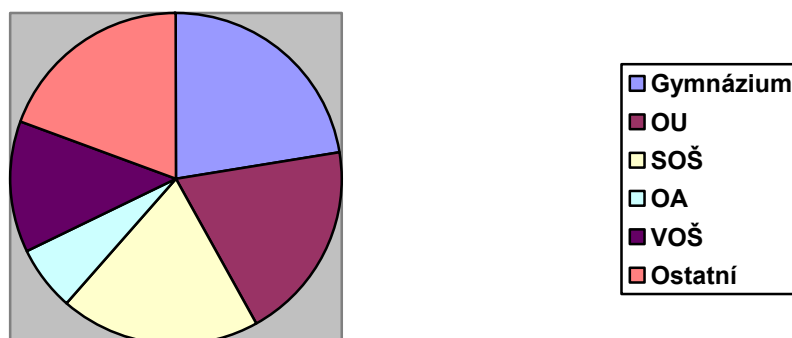
Výčet středních škol v Podbrdském regionu:²³

- Gymnázium Joachima Barranda, Beroun, Talichova 824
- Obchodní akademie, Střední pedagogická škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Beroun, U Stadionu 486
- Gymnázium Václava Hraběte, Hořovice, Jiráskova 617
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Beroun - Hlinky, Okružní 1404
- Střední zdravotnická škola, Beroun, Mládeže 1102
- Soukromá střední odborná škola cestovního ruchu Beroun
- Manažerská akademie, soukromá střední škola
- Střední odborné učiliště, Hluboš 178
- Gymnázium Karla Čapka, Dobříš, Školní 1530
- Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola, Příbram II, Hrabákova 271
- Obchodní akademie a Vyšší odborná škola, Příbram I, Na Příkopech 104
- Gymnázium, Příbram, Legionářů 402
- Gymnázium a Střední odborná škola ekonomická, Sedlčany, Nádražní 90
- Vyšší odborná škola a Střední odborná škola, Březnice, Rožmitálská 340
- Střední odborné učiliště Sedlčany o.p.s.
- Střední odborné učiliště, Sedlčany, Petra Bezruče 364
- Gymnázium pod Svatou Horou, Příbram II, Balbínova 328
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Dubno
- Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Příbram I, Jiráskovy sady
- Integrovaná střední škola hotelového provozu, obchodu a služeb, Příbram, Gen. R. Tesaříka 114
- Waldorfská škola Příbram - Základní škola, Gymnázium a Střední odborné učiliště Příbram, Hornická 327

---

²³ *Výčet středních škol* [online].2012 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.firmy.cz/Institute-a-urady/Vzdelavaci-institute/Stredni-skoly?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&regionQueue=CZ020%2C&send=1&q=>>>

Graf 4: Rozvržení středních škol v Podbrdském regionu²⁴

3.2.6 - Rozložení pracovních příležitostí v Podbrdském regionu

Podbrdský region má dlouhou tradici, která je založena na průmyslovém odvětví, z toho také vyplývají pracovní nabídky v tomto regionu. Například na Berounsku mají nejpočetnější zastoupení stavebně řemeslné práce, jen na Berounsku je v oboru stavebnictví a řemeslnictví přes 150 firem. Druhou nejpočetnější skupinou je obor elektromontážní a elektroinstalační zde je přes 50 firem. Velmi početné zastoupení mají také zednické práce, zemní a výkopové práce zde jde počet u obou oborů přes 40 firem. Na Příbramsku má rovněž nejpočetnější zastoupení obor stavebně řemeslné práce přes 170 firem, dále pak elektromontážní a elektroinstalační práce, které mají zastoupení v počtu přes 60 firem. Mají tak navrch oproti oborům jako například umělecký obor či zdravotnictví, které mají oproti průmyslu minimální zastoupení. Podbrdský region tak jednoznačně táhne průmyslové odvětví a pracovníci, kteří toto povolání vykonávají.

²⁴ *Výčet středních škol* [online]. 2012 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: <http://www.firmy.cz/Institute-a-urady/Vzdelavaci-institute/Stredni-skoly?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&regionQueue=CZ020%2C&send=1&q=>

4 – ANALÝZA STRUKTURY ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

4.1 - Žák základní školy praktické

Typický žák základní školy praktické, je žák, který má snížené schopnosti ve vzdělávání. Především je limitován schopnostmi zvládnout kvalitu čtení, čtení s porozuměním textu, zvládnutí matematických dovedností a to především v užití logického myšlení a řešení matematických úloh v souvislostech. A jelikož veškeré vzdělávací obory, jsou založeny na studiu textu a logickém uvažování jsou výsledky ve vzdělávání úměrně slabší než u žáků běžných základních škol. Složitost vzdělávání přináší žákům základních škol praktických v důsledku neúspěchů zcela přirozeně, nevhodný osobní přístup k dalšímu vzdělávání.

Naopak jsou to žáci, kteří jsou ve velké většině manuálně založeni. V této oblasti dosahují osobních úspěchů a povaze činnosti rozumí, jsou ji schopni pochopit. Na základě praktických zkušeností pak dovedou pracovat s přiměřeným textem. Tato praktická oblast je také posílena v rámci vzdělávacím programu s přílohou pro lehké mentální postižení, kde v plánu učebních hodin je posíleno pracovní vyučování.

Z těchto skutečností vyplývá, že žáci základních škol praktických, zcela přirozeně preferují manuální profese a učební obory směřující ke zvládnutí těchto profesí. České střední vzdělávání nabízí v oblasti učebních oborů velkou šíři těchto profesí. Vedle běžných „H“ učebních oborů jsou také „E“ učební obory předně pro žáky ze základních škol praktických.

Vyučení studenti se pak mohou smysluplně zapojit do pracovního procesu. A to ať už jako zaměstnanci, či osoby samostatně výdělečně činné.

Stále je však nutné mít na zřeteli, že ani těmto žákům není žádnou legislativní překážkou znemožněno studovat kterýkoliv učební obor s maturitou či kteroukoliv střední odbornou školu či gymnázium.²⁵

---

²⁵ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 6.

4.1.1 - Formy vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

V tato část je věnována vymezení základních pojmů vztahujících se ke vzdělávání

žáků se speciálními vzdělávacími potřebami: Osoba se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním či sociálním znevýhodněním. Zdravotní postižení je postižení mentální, tělesné, zrakové, sluchové, vady řeči, autismus, souběžné postižení více vadami, vývojové poruchy učení nebo chování. Zdravotní znevýhodnění je zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování. Sociální znevýhodnění - rodinné prostředí s nízkým socioekonomickým statusem, nařízená ústavní či ochranná výchova, postavení azylanta či uprchlíka.²⁶

4.1.2 - Zařazení do speciálního vzdělávání

Speciální vzdělávání se poskytuje žákům, u nichž byly speciální vzdělávací potřeby zjištěny na základě speciálně pedagogického, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, nebo odborným zdravotnickým pracovištěm s tím, že výsledné doporučení vystavuje školské poradenské zařízení. Speciální vzdělávání se poskytuje i žákům zařazeným do škol zřízených při školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

Speciální vzdělávání může být zajištěno několika způsoby:

Formou individuální integrace, kterou se zpravidla rozumí vzdělávání žáka v běžné třídě v běžné škole a je upřednostňováno, pokud má škola podmínky, případně ve speciální škole pro jiné postižení.

Formou skupinové integrace, kdy je žák vzděláván ve třídě či oddělení v běžné škole nebo speciální škole.

Formou vzdělávání v samostatné škole pro žáky se zdravotním postižením (speciální škola).

Kombinací všech tří výše popsaných forem. Zákon č. 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška MŠMT č. 73/2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se specifickými vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

---

²⁶ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 6-7.

Zařazení žáka se zdravotním postižením do některé formy speciálního vzdělávání provádí ředitel školy na základě doporučení školského poradenského zařízení a souhlasu zákonného zástupce žáka (příp. zletilého žáka).

V posledních letech dochází ke změně v přístupu ke vzdělávání žáků se zdravotním postižením. Vychází se z požadavku, aby výchovně vzdělávací proces u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pokud možno neprobíhal odděleně ve speciálních školách. Pokud je postižený schopen absolvovat docházku spolu se zdravými žáky, představuje umístění žáka ve speciální škole určitou izolaci od zdravé populace. Preferovanou formou vzdělávání je proto v případě, že to odpovídá jak potřebám žáka, tak i možnostem a podmínkám školy, individuální integrace v běžné škole. Na druhé straně je ale třeba udržet určitou síť speciálních škol různého typu jako alternativu pokrytí potřeb těch žáků se zdravotním postižením, kterým tento způsob vzdělávání vyhovuje víc než škola běžného typu. Při řešení otázky výběru vzdělávací instituce a volby mezi speciální a běžnou školou je třeba vždy vycházet z konkrétní individuální situace žáka.²⁷

4.2 - Struktura žáků se zdravotním postižením v oblasti středního a vyššího odborného vzdělávání

Pro školní rok 2009/2010 - kapitola se zaměřím na popis struktury žáků se zdravotním postižením z pohledu různých kritérií členění – kategorií vzdělání, oborového zaměření, druhu postižení, způsobu integrace i krajského členění.²⁸

4.2.1 - Střední vzdělávání

Umožňuje dosáhnout středního vzdělání. Podíl žáků ve středním vzdělávání je z hlediska celé populace žáků velmi nízký, ve skupině žáků se zdravotním postižením je ale jejich zastoupení poměrně významné. Zahrnuje tyto kategorie vzdělání:²⁹

---

²⁷ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 6-7.

²⁸ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 7.

²⁹ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 5.

Praktická škola - kategorie C - jedno a dvouleté programy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Příprava je neprofesní, zaměřená na poskytování základních dovedností pro život.

Střední vzdělávání bez maturity i výučního listu - kategorie J - jde o střední odborné vzdělání, které není ukončeno maturitní zkouškou a absolventi rovněž nezískají výuční list. Příprava je ukončena závěrečnou zkouškou, absolventi získají vysvědčení, doba studia je dva roky.

Střední vzdělávání s výučním listem

Střední vzdělávání s výučním listem umožňuje dosáhnout středního vzdělání s výučním listem. Zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 3letých a 2letých vzdělávacích programů a po absolvování získají výuční list. Podíl žáků vstupujících do 2letých oborů je z hlediska celé populace žáků velmi malý.

Střední vzdělávání s výučním listem - kategorie E – obory jsou koncipovány s nižšími nároky v oblasti všeobecného a obecně odborného vzdělání. Absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání. Podíl žáků vstupujících do oborů kategorie E činí jen 4,3 % z celku žáků nově přijatých do středního vzdělávání, naopak ve skupině žáků se zdravotním postižením je tato kategorie zastoupena nejvýrazněji.

Střední vzdělávání s výučním listem - kategorie H - umožňuje dosáhnout středního vzdělání s výučním listem.³⁰

Střední vzdělávání s maturitní zkouškou

Střední vzdělávání s MZ a odborným výcvikem – kategorie L0 – umožňuje dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou. Zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do vzdělávacích programů odpovídajících dřívějším studijním oborům SOU. Po absolvování získají maturitní vysvědčení, součástí jejich přípravy je i odborný výcvik, ale výuční list nedostávají. Jsou připravováni pro náročné dělnické práce a mají i předpoklady pro výkon nižších řídicích funkcí.

Střední vzdělávání s MZ (odborné) - kategorie M – umožňuje dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou. Zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 4letých vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou, po absolvování získají maturitní vysvědčení.

---

³⁰ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 5.

Střední vzdělání s MZ – Gymnázia - kategorie K – umožňuje dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou. V této kategorii jsou zahrnuti žáci gymnaziálního vzdělávání všech délek. Školský zákon člení střední vzdělávání podle dosahovaných stupňů vzdělání pouze do tří kategorií: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Kategorie E a H jsou ještě podrobněji členěny na kategorii E/0 – vzdělávání v programech určených především pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a E/5 – vzdělávání ve dvouletých oborech středního vzdělání s výučním listem určených k přípravě pro méně náročná dělnická povolání.

Kategorie H zahrnuje kategorii H0, což představuje střední vzdělávání s výučním listem s dobou přípravy tři roky a kategorii H5, kde doba přípravy činí dva roky.

Pro možnost srovnání podílů žáků nejsou v gymnaziálních oborech započítáváni ti, kteří byli právě přijati do prvních ročníků víceletých gymnázií, ale jsou zahrnuti ti, kteří byli nově přijati do 1. ročníků čtyřletých gymnázií, a dále ti, kteří studují ve víceletých gymnáziích v ročnících věkově odpovídajících 1. ročníkům čtyřletého gymnázia.

Střední vzdělání s MZ – Nástavbové studium - kategorie L5 umožňuje ve dvouletém studiu dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou těm, kteří získali střední vzdělání s výučním listem ve 3letých oborech. Absolventi získají maturitní vysvědčení, zároveň již vlastní výuční list.³¹

Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné vzdělávání - kategorie N - zahrnuje žáky přijaté do vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání. Ukončuje se absolutoriem, dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy, označení je „diplomovaný specialista“ (DiS).³²

Vyšší odborné vzdělávání v konzervatoři (Nk)

Vyšší odborné vzdělávání v konzervatoři – kategorie Nk - absolventi získají vysvědčení o absolutoriu v konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře, označení je "diplomovaný specialista" (DiS).³³

---

³¹ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 6.

³² TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 6.

³³ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 6.

4.2.2 - Vzdelanostní struktura žáků se zdravotním postižením v 1. ročnících středního a vyššího odborného vzdělávání

Vzdelanostní struktura žáků se zdravotním postižením je vzhledem ke skutečnosti, že nejpočetnější skupinu představují žáci s mentálním postižením, výrazně vychýlená směrem k nižším úrovním vzdělání. Ukazuje se, že ze vzdelanostní struktury žáků v 1. ročnících středního vzdělávání je zřejmé, že do středního vzdělávání (bez výučního listu a maturitní zkoušky) kategorie C a J, která je z hlediska celkové populace žáků téměř zanedbatelná, vstoupilo ve školním roce 2009/10 celkem 933 žáků se zdravotním postižením, z toho převážná většina (868 žáků) byla přijata ke vzdělávání v praktické škole. Podíl žáků vzdělávajících se v 1. ročnících na této úrovni vzdělávání je relativně vysoký – kolem 15 % všech žáků se zdravotním postižením.

Největší počet žáků se zdravotním postižením vstoupil ve šk. roce 2009/10 do 1. ročníků středního vzdělávání s výučním listem kategorie E, která umožňuje získat vzdělání pro výkon jednoduchých prací v dělnických povoláních (4464 žáků). Spolu s další kategorií středního vzdělávání s výučním listem - H (284 žáků) jsou tedy více než tři čtvrtiny žáků se zdravotním postižením (78,5 % žáků) vzdělávány v rámci 1. ročníků v oborech středního vzdělání s výučním listem. Naopak nejmenší je podíl žáků se zdravotním postižením, kteří zahájili ve školním roce 2009/10 střední vzdělávání s maturitní zkouškou. Přitom ke studiu gymnázia (K) bylo ve sledovaném roce přijato 71 žáků se zdravotním postižením, tj. jen 1,2 %, do oborů středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (M) 264 žáků se zdravotním postižením (4,4 %) a do oborů středního vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (L0) pak 34 žáků, což činí jen 0,6 %.³⁴

4.2.3 - Oborová struktura žáků se zdravotním postižením vstupujících do 1. ročníků středního a vyššího odborného vzdělávání

Skutečnosti ukazují potřebu sledovat situaci i další vývoj vzdelanostní a oborové struktury v kategorii žáků se zdravotním postižením odděleně, nejen v rámci celkové populace žáků středního a vyššího odborného vzdělávání.

---

³⁴ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdelanostní a oborová struktura*. Praha. 2010, s. 7.

Zdravotní postižení zásadním způsobem ovlivňuje život nejen těch, kterých se bezprostředně dotýká, ale i jejich rodin. Česká republika se v posledních desetiletích zařadila mezi státy, které usilují o plnohodnotné zapojení občanů se zdravotním postižením do společnosti a postupné řešení problémových oblastí s cílem zlepšit podmínky a kvalitu jejich života.³⁵

Tato část textu je zaměřena podrobněji na strukturu žáků se zdravotním postižením vzdělávajících se v 1. ročnících středních a vyšších odborných škol v členění podle skupin oborů i jednotlivých oborů vzdělání.

Z hlediska celkového pohledu na oborovou strukturu žáků se zdravotním postižením vstupujících do 1. ročníků středního a vyššího odborného vzdělávání tvoří nejpočetnější skupinu žáci v oborech Gastronomie, hotelnictví a turismus (1259 žáků, 21 % z celkového počtu žáků 1. ročníků se zdravotním postižením), z nichž je převážná část vzdělávána v oborech středního vzdělání s výučním listem.

Druhou nejpočetnější skupinu představují žáci vstupující do oboru Stavebnictví, geodézie a kartografie (880 žáků, 14,5 %).

Třetí skupinu oborů z hlediska četnosti žáků se zdravotním postižením v 1. ročníku představuje skupina Obecně odborná příprava (874 žáků, 14,3 % z celkového počtu žáků se zdravotním postižením v 1. ročnících), která spadá do kategorie středního vzdělávání bez výučního listu a maturity.

Dále pak následují skupiny oborů Zemědělství a lesnictví (655 žáků, 10,7 %), Osobní a provozní služby (523 žáků, 8,6 %), Potravinářství a potravinářská chemie (412 žáků, 6,7 %) a Strojírenství a strojírenská výroba (349 žáků, 5,7%). Ve skupinách oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus, Osobní a provozní služby a Potravinářství a potravinářská chemie jsou relativně častěji zastoupeny dívky. Naopak zcela okrajově se vyskytují ve skupinách oborů Stavebnictví, geodézie a kartografie a Strojírenství a strojírenská výroba.

V následujícím textu je podrobněji ukázáno na zastoupení žáků nejen podle skupin oborů, ale i jednotlivých vzdělanostních kategorií.³⁶

Střední vzdělání bez výučního listu a maturity

---

³⁵ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 3.

³⁶ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha. 2010, s. 9.

V oborech středního vzdělávání bez výučního listu a maturity (C+J) se naprosto převažující podíl žáků prvních ročníků se zdravotním postižením vzdělává v oboru Obecně odborná příprava (868 žáků v oborech Praktická škola jednoletá a Praktická škola dvouletá, tj. 93 % z této úrovně vzdělávání). Okrajově vstoupili do 1. ročníku na této úrovni vzdělávání žáci se zdravotním postižením i do skupin oborů Ekonomika a administrativa (především obor 6351J001 Obchodní škola).³⁷

Střední vzdělávání s výučním listem

Z pohledu oborů středního vzdělání s výučním listem najdeme nejpočetněji zastoupené skupiny žáků se zdravotním postižením v 1. ročnících v následujících skupinách oborů a oborech.³⁸

Gastronomie, hotelnictví a turismus (1224 žáků, tj. 26 % v této kategorii)

V rámci této skupiny oborů zcela převažuje obor 6552E001 Kuchařské práce (1095 nově přijatých žáků). Podíl žáků, kteří vstoupili do dalších oborů v této skupině, je podstatně nižší. Odbornou přípravu zahájili žáci se zdravotním postižením např. v oboru 6551E01 Stravovací a ubytovací služby (39 žáků), 6551E501 Provoz společného stravování (39 žáků) nebo 6551H01 Kuchař-číšník (37).

Stavebnictví, geodézie a kartografie (880 žáků, tj. 19 % v této kategorii)

V této skupině oborů se žáci se zdravotním postižením vzdělávají především v oborech 3667E001 Zednické práce (450 žáků) a 3657E005 Malířské, lakýrnické a natěračské práce (205 žáků). Okrajově je pak zastoupení v oborech 3667E002 Stavební práce (59 žáků) a 3664E002 Tesařské a truhlářské práce (52 žáků).

Zemědělství a lesnictví (654 žáků, tj. 14 % v této kategorii)

V rámci této skupiny oborů jsou žáci se zdravotním postižením vzdělávání především

v oborech 4155E002 Opravářské práce (238 žáků), 4152E008 Květinářské práce - květinářské a aranžérské práce (173), 4152E011 Zahradnické práce (136)

Osobní a provozní služby (489 žáků, tj. 10 % v této kategorii)

V této skupině oborů převážná většina žáků se zdravotním postižením vstoupila do 1.

ročníku oboru 6955E005 Práce ve zdravotnických a sociálních zařízeních - pečovatelské práce (360 žáků). V ostatních oborech této skupiny jsou žáci se zdravotním postižením

---

³⁷ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha. 2010, s. 9.

³⁸ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha. 2010, s. 9-10.

zastoupení v podstatně nižším počtu, jedná se např. o obory 6953E001 Práce v autoservisu (32) a 6954E01 Provozní služby (26).

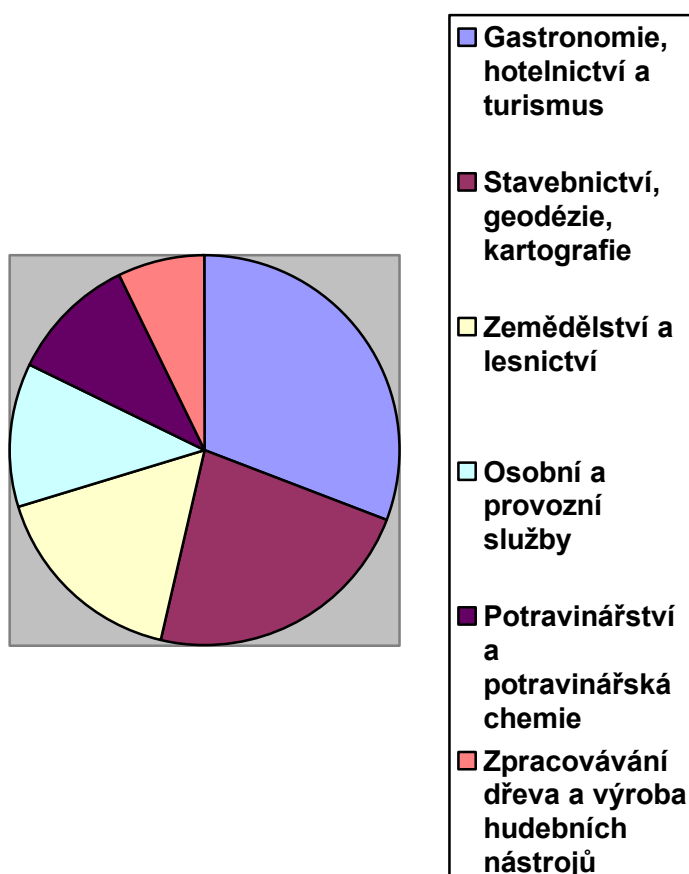
Potravinářství a potravinářská chemie (412 žáků, tj. 9 %)

V této skupině oborů žáci se zdravotním postižením vstupovali do prvních ročníků nejčastěji v oboru 2954E003 Cukrářské práce (259), dále pak 2953E0021 Pekařské práce 69 a 2956E002 Řeznické a uzenářské práce (39).

Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů (265 žáků, tj. 6 %)

V této skupině se jednalo převážně o obor 3356E001 Truhlářské práce (131 žáků) a dále pak 3356E004 Tesařské a truhlářské práce - truhlářské práce ve stavebnictví (91 žáků).

Graf 5: Rozvržení oborů s výučním listem³⁹

³⁹ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 9-10.

Střední vzdělávání s maturitní zkouškou

Žáci se zdravotním postižením jsou na této úrovni vzdělávání ve srovnání s předchozími kategoriemi zastoupeni relativně méně, z hlediska oborového zastoupení je ale jejich rozložení podstatně rovnoměrnější. Nejvíce žáků se zdravotním postižením vstoupilo v roce 2009/10 do prvních ročníků oborů zakončených maturitní zkouškou ve skupině Ekonomika a administrativa (74 žáků, tj. 18 %), dále pak na gymnázium (71 žáků, 17 %) a Pedagogika, učitelství a sociální práce (54 žáků, 13 %). V nižších počtech se ale vyskytují v řadě dalších skupinách oborů zakončených maturitní zkouškou.⁴⁰

Nástavbové studium

Počty žáků se zdravotním postižením v nástavbovém studiu jsou, jak již bylo zmíněno v předchozím textu velmi nízké. Převažuje obor 6441L524 Podnikání a 6541L504 Společné stravování.⁴¹

Vyšší odborné vzdělávání

Rovněž počet žáků se zdravotním postižením, kteří ve školním roce 2009/10 vstoupili do 1. ročníků vyššího vzdělávání, je velmi malý. V podstatě jednotlivě zahájili žáci vzdělávání ve skupině oborů Pedagogika, učitelství a sociální práce a Technická chemie a chemie silikátů. Menší počet žáků vstoupil i do vzdělávání na konzervatoři ve skupině oborů Umění a užité umění (obory 8244N001 Hudba a 8245N001 Zpěv).⁴²

4.3 - Struktura žáků se zdravotním postižením v 1. ročnících středního vzdělávání - podle druhu postižení

Z uvedeného grafu je zřejmé, že z hlediska struktury žáků se zdravotním postižením vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání převažují žáci s mentálním postižením (72,8 %), kteří tvoří téměř tři čtvrtiny. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří žáci s vývojovými poruchami¹⁰ a dále žáci souběžně postižení více vadami (8,0 %). Žáci s tělesným postižením představují z hlediska celkové struktury žáků se zdravotním postižením vstupujících do 1. ročníků 3,4 %, sluchově postižení 2,1 % a zrakově

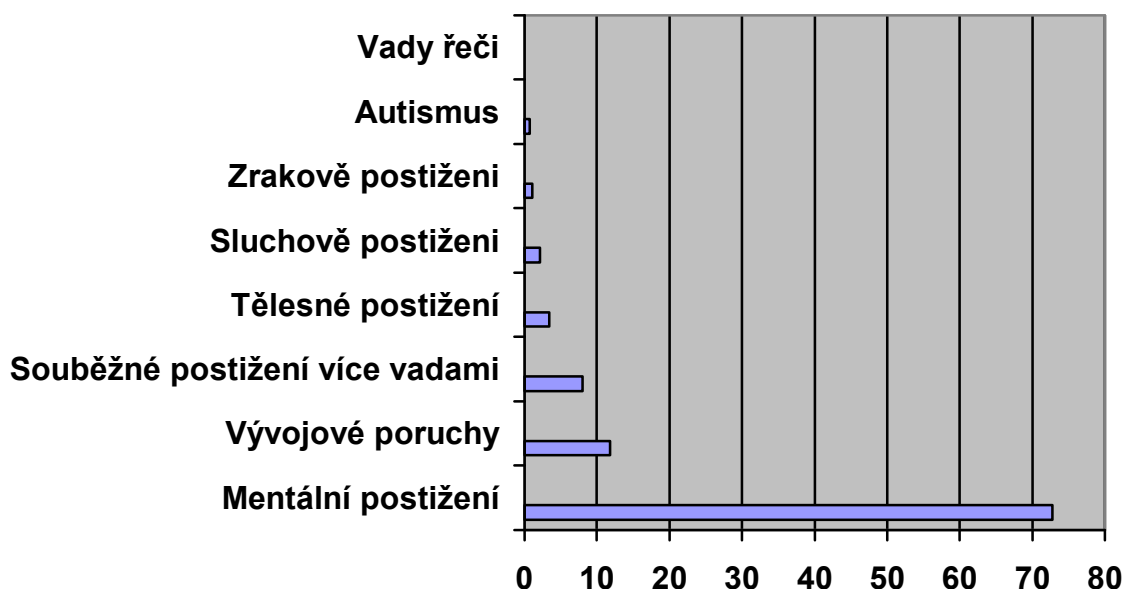
⁴⁰ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 10.

⁴¹ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 10.

⁴² TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J., *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 10.

postižení 1,1 %. Velmi nízké je procentuální zastoupení žáků s vadami řeči (0,1 %) a žáků postižených autismem (0,7 %).⁴³

Graf 6: Procentuální zastoupení žáků s různým druhem postižení⁴⁴

4.3.1 – Vyhodnocení analýz

Struktura žáků se zdravotním postižením vstupujících do 1. ročníků – podle druhu postižení a kategorie vzdělávání, ukazuje podíl žáků podle druhu postižení v rámci jednotlivých kategorií vzdělávání, je zřejmé, že žáci s mentálním postižením, kteří tvoří jednoznačně nejpočetnější skupinu, se vzdělávají nejčastěji v 1. ročnících středního vzdělávání s výučním listem - kategorie E (84,8 % žáků s mentálním postižením) a dále pak v kategorii středního vzdělávání bez MZ a VL - kategorie C (14,0 %).⁴⁵

Z výsledků analýz vyplývá, že převážná většina žáků se zdravotním postižením, je vzdělávána ve středním vzdělávání s výučním listem kategorie E. Jejich počet v 1. ročnících ve sledovaném školním roce 2009/2010 činí 4 464 žáků, což představuje

⁴³ TRUHLÍKOVÁ J.,VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 13

⁴⁴ TRUHLÍKOVÁ J.,VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 13.

⁴⁵ TRUHLÍKOVÁ J.,VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 14.

78,5 %. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří žáci ve středním vzdělávání (bez VL a MZ) kategorie C, kam vstoupilo 868 žáků, tj. 14,3 %. Poměrně málo zastoupeny jsou ostatní kategorie vzdělání. Ve středním vzdělávání s výučním listem kategorie H je pouze 284 žáků, tj. 4,4 % a ve středním vzdělávání s maturitní zkouškou 264 žáků, tj. 4,4 %.⁴⁶

4.3.2 Kariérové poradenství

Nepostradatelnou a významnou součástí v profesní orientaci žáků základních škol praktických je kariérové poradenství, které je uskutečňováno v rámci výchovné poradenství.

Kariérové poradenství na příkladu konkrétní organizace:

Základní údaje o škole

Název školy	Základní škola, Hořovice, Svatopluka Čecha 455
Adresa	Svatopluka Čecha 455, 268 01 Hořovice
Zřizovatel	Krajský úřad Středočeského kraje Zborovská 11 150 21 Praha 5
IČO	70846375
IZO	600 021 548

V průběhu 9. ročníku je značná část práce výchovného poradce zaměřena směrem k volbě učebního oboru. Práce spočívá v nalezení učebního oboru, který je pro žáka vhodný a svojí náročností přiměřený. Žáci mají tendenci se přeceňovat či naopak podceňovat. Vše je založeno na absolutním právu svobodné volby.

Žáci z velké většiny vycházejí z méně podnětného rodinného prostředí a také pomoc rodičů při rozhodování není na tak potřebné úrovni jako u žáků běžných škol. Také motivace žáků k dalšímu vzdělávání bývá ovlivněna menšími osobními

---

⁴⁶ TRUHLÍKOVÁ J., VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, s. 14-34.

ambicemi, které jsou způsobeny stylem osobního života celé rodiny. Do této problematiky vstupují velmi specifické argumenty, které se velmi těžko překonávají. Nedostatek peněz na dojíždění do učiliště, rasové předsudky či již zmíněný životní styl, který vychází z poznání, že žák bude pracovat příležitostně a základní životní náklady bude řešit příjmem z pracovního úřadu, případně sociálního odboru. V zásadě jde o rezignaci na svoji osobní profesní kariéru za účelem okamžitého příjmu peněz.

O to více zde vystupuje důležitost role výchovného poradce, který v mnoha případech supluje pozici rodičů a snaží se žáka nasměrovat k plnohodnotnému rozhodnutí o svém dalším vzdělávání..

Na základě celoročního plánu (příloha VI) jsou žáci postupně seznamováni s vhodnými druhy profesí. K tomuto účelu slouží exkurze a to jak do odborných učilišť tak do průmyslových továren, kde vidí realitu pracovních provozů. Ve většině nových současných průmyslových objektů dnes pracují v personálních odborech pracovníci zaměřeni na nábor nových pracovníků. Žákům jsou nabízeny stipendia a tak i ze strany podniků je pobídka velmi aktivní.

Ve škole žáci procházejí různými osobními testy zaměřenými na volbu povolání. (příloha V)

Tato problematika je také formou besedy se žáky probírána s pracovníkem Úřadu práce.

Základní škola praktická má možnost ve svém učebním plánu v rámci volné časové dotace vyučovacích hodin vyučovat předmět – předprofesní příprava. Tento předmět se podrobněji zabývá jednotlivými pracovními profesemi.

Práce výchovného poradce není zaměřena pouze na žáky, ale je věnována též rodičům. Konzultace s rodiči, beseda se zástupci učilišť a také pomoc při vyplňování přihlášek a zajištění výsledků přijímacích zkoušek je její nedílnou součástí. Rodiče jsou podrobně vedeni celým procesem přijímacího řízení.

ZÁVĚR

Úkolem diplomové práce byla analýza opodstatněnosti základních škol praktických v podbrdském regionu.

Samotné školství je velmi proměnlivá a dynamická oblast veřejné správy, která také v průběhu realizace této diplomové práce doznala a stále doznává řady podstatných změn. Tento proces není zdaleka ukončen a konkrétně v oblasti základních škol praktických je v současné době vývoj velmi dynamický. Také orientace v odborném tisku, příslušných zákonech a vyhláškách je velmi složitá a vyžaduje širší pohled v souvislostech.

Za velmi přínosné považuji osobní vhled do problematiky, který jsem měl možnost získat v rámci odborné praxe na Základní škole, Hořovice, Svatopluka Čecha 455, základní škole praktické.

První část práce je věnována obecné charakteristice českého školství, jeho koncepci a postavení v soustavě České republiky. V druhé část se podrobněji věnuji základním školám praktickým ve vzdělávacím systému školství. V této části je náhled do historie speciálního školství a také jeho vývoj až do současné doby. Vzhledem k současným velmi zásadním změnám v koncepci speciálního školství a to jak z pohledu Ministerstva školství a sportu České republiky a především z pohledu Vlády České republiky je potřebný prostor věnován též aktuálnímu stavu a to v souvislosti s vládní Strategii boje proti sociálnímu vyloučení 2011 – 2015.

Dalším krokem v analýze opodstatněnosti základních škol praktických v Podbrdském regionu je rozbor počtu konkrétních vzdělávacích zařízení v berounském a příbramském okrese – Podbrdském regionu a to jak z pohledu běžných základních škol, základních škol praktických a škol s možností středního vzdělávání. Je zde také uveden rozbor pracovních příležitostí v tomto regionu.

Podstatnou kapitolu tvoří podkladové informace z projektu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy - Vzdělávání / Informace / Poradenství / Kariéra – VIP Kariéra, který je jednou z komponent Informačního systému MŠMT. V této části jsou uvedeny podkladové skutečnosti o reálném zájmu žáků základních škol praktických, žáků se zdravotním omezením, v tomto případě mentálním postižením, a jejich orientace na trhu práce. V této části je také uveden postup konkrétní příspěvkové organizace – Základní školy, Hořovice, Svatopluka Čecha 455 při vedení žáka ve volbě další vzdělávací a profesní dráhy.

. Žák, student se speciálními vzdělávacími potřebami, je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. Zdravotním postižením je pro účely této práce postižení mentální. Na prokázání opodstatněnosti je možno pohlížet ze dvou základních rovin. První rovinou je rovina průmyslu v Podbrdském regionu, který je historicky ve velké míře zaměřen na strojírenský průmysl. Jedním ze základních požadavků tohoto průmyslu je kvalifikovaný odpovědný řemeslník. Vzhledem k tendenci žáků běžných základních škol ve svém středním vzdělávání, které směřuje k manažerským či úřednickým profesím, je skupina žáků základních škol praktických, silnou skupinou pro profesní dráhu manuálních profesí.

Druhý pohled je pohled samotných zdravotně postižených lidí. Životní seberealizace prostřednictvím úspěšného zařazení do pracovního procesu, samostatnost a uspokojení osobních potřeb je také velmi důležité hledisko nejen pro ně samotné, ale též pro celou společnost.

Všechny získané a doložené poznatky vedou k možnosti vyslovit závěr, že základní školy praktické v Podbrdském regionu mají své opodstatnění a doložené skutečnosti to dokládají.

Na závěr této práce je příhodné citovat několik slov paní ředitelky Mgr. Věry Březinové, první ředitelky Zvláštní školy v Hořovicích: „Aby vyrostly zdravě a k užitku“.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. VALENTA, J. *Školské zákony*. 4. vyd. Ostrava: Anag, 2009. 798 s. ISBN 978-80-7263-530-6.
2. POLIÁN, M. *Organizace a činnost veřejné správy*. 1.vyd. Praha: nakladatelství Prospektum, 2001. 432 s. ISBN 80-7175-098-0.
3. PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektor*. 3. vyd. Praha, 2008, 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
4. ZEMAN, P., FORMAN, L. *Studium pro ředitele škol a školských zařízení. Financování školy*. 2. vyd. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2006. 84 s.
5. Základní škola Hořovice, Svatopluka Čecha 455, Hořovice 268 01, *Výroční zpráva o činnosti školy 2009/2010*
6. VAGNEROVA, M.; HADJ-MOUSSOVA, Z.; ŠTECH, S. *Psychologie handicapu*. Praha, 2000. 230 s. ISBN 80-7184-929-4
7. PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno, 2006. 404 s. ISBN 80-7315-120-0
8. ŠIMŮNKOVÁ, M.,SIMÁČEK, M. *Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015. Schváleno vládou České republiky v září 2011*. Praha, 2011. s. 46-50, 62-65
9. TRUHLÍKOVÁ J.,VOJTĚCH J. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura*. Praha, 2010, 40 s.

Elektronické zdroje

1. *Speciální poradenství* [online].2011 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: <http://specialni-pedagogika.cz/files/statnice_mgr_poradenstvi_2010.doc>*MŠMT ČR : Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR* [online]. 2011 [cit. 2011-22-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-ceske-republiky>>
2. *Vzdělávání ve středních školách* [online].2011 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.tydenik-skolstvi.cz/archiv-cisel/2011/14/vzdelavani-ve-strednich-skolach-v-soucasne-dobe/>>*MŠMT ČR : RgŠ ÚSC a soukromé školství*.

- Rozpis rozpočtu přímých výdajů RgŠ ÚSC na rok 2010 v úrovni MŠMT ČR – KÚ* [online]. 2011 [cit. 2011-22-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/rozpis-rozpocet-primych-vydaju-rgs-usc-na-rok-2007-jednotlivym-krajum>>
3. *MŠMT ČR : Vzdělávání. Základní školství – dotace/rozvojové programy* [online]. 2011 [cit. 2011-22-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/dotace-granty-1>>
  4. *MŠMT ČR : Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR* [online]. 2011 [cit. 2011-22-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-ceske-republiky>>
  5. *zákon č.320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě* [online]. 2010 [cit. 2010-12-12]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zakony_1542.html>
  6. *Výroční zpráva Středočeského kraje* [online]. 2011 [cit. 2011-30-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/vyrocnizpravy.htm>>
  7. *Seznam škol v berounském regionu* [online]. 2011 [cit. 2011-7-2]. Dostupný z WWW: <http://www.seznamskol.eu/vyhledavani/?q=okres+beroun&co=skoly>
  8. *Tesco: Grantové řízení* [online]. 2011 [cit. 2011-10-4]. Dostupný z WWW: <http://www.corporate.itesco.cz/nadacni-fond-grantove-rizeni.htm>
  9. *ZŠ praktické* [online]. 2011 [cit. 2011-7-2]. Dostupný z WWW: <http://www.firmy.cz/Instituce-a-urady/Vzdelavaci-instituce/Zakladni-skoly/Zvlastni-pomocne-a-specialni?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&regionQueue=CZ020%2C&send=1&q>
  10. *ZŠ Beroun* [online].2012 [cit. 2012-5-3]. Dostupný z WWW: <http://www.firmy.cz/Instituce-a-urady/Vzdelavaci-instituce/Zakladni-skoly?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&districtsSelected=CZ0202&regionQueueC&send=1&q=>
  11. *ZŠ Příbram* [online].2012 [cit. 2012-5-3]. Dostupný z WWW: <http://www.firmy.cz/Instituce-a-urady/Vzdelavaci-instituce/Zakladni-skoly?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&districtsSelected=CZ020B&regionQueue=CZ020%2CCZ020B%2C&send=1&q=>

12. Výčet středních škol [online].2012 [cit. 2011-5-3]. Dostupný z WWW: [http://www.firmy.cz/Institute-a-urady/Vzdelavaci-institute/Stredni skoly?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&regionQueue=CZ020%2C&send=1&q=](http://www.firmy.cz/Institute-a-urady/Vzdelavaci-institute/Stredni-skoly?extendedFilter=&regionsSelected=CZ020&regionQueue=CZ020%2C&send=1&q=)

13. Školský zákon [online].2012 [cit. 2011-10-3]. Dostupný z WWW: <
<http://ley.cz/?s122&q122=all>>

Další zdroje

1. Rozhovor s ředitelkou Mgr. Martinou Štochlovou, Základní škola praktická, Hořovice, Sv.Čecha 455. [2012-10-2]

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

ČR – Česká Republika

ČSI – Česká školní inspekce

DČ – doplňková činnost

ESF – Evropský sociální fond

EU – Evropská unie

ICT – informační a komunikační technologie

IČO – identifikační číslo osoby

IZO – identifikační číslo školy

kult. - kulturní

KÚSK – Krajský úřad Středočeského kraje

JČ – jiná činnost

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

např. – například

NUTS – územní statistická jednotka

pedag. - pedagog

resp. - respektive

RgŠ – regionální školství

soc. - sociální

SOŠ – střední odborná škola

SOU – střední odborné učiliště

ŠD – školní družina

ŠKO – škola

ÚSC – územně samosprávné celky

ZŠ – základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I.: Petice

Příloha II. : Informační zdroje

Příloha III. : Jak postupovat před rozhodnutím

Příloha IV. : Informace

Příloha V.: Dotazník pro volbu povolání

Příloha VI.: Plán práce výchovného poradce ve školním roce 2011-2012

PŘÍLOHY

Příloha I. : Petice

PETICI PROTI RUŠENÍ ZÁKLADNÍCH ŠKOL PRAKTICKÝCH

Petici proti rušení základních škol praktických (dříve zvláštních škol) podepsalo 17 819 rodičů žáků základních škol, učitelů základních škol a učitelů základních škol praktických. Připojili se tak k petici sepsané asociací speciálních škol, kterou již dříve podepsalo více než 23 000 osob. Obě petice byly předány ministru školství Josefu Dobešovi a informován o nich byl i pan premiér Petr Nečas. Silnou vlnu odporu proti zařazování žáků zvláštních škol do běžných tříd škol základních vyvolala Strategie boje proti sociálnímu vyloučení, která chce do roku 2014 praktické školy zrušit. Její autoři se domnívají, že zařazením romských žáků do základních škol se zvýší jejich vzdělanost a budoucí uplatnitelnost na trhu práce. Tento záměr, který reálně ohrožuje vzdělávání všech dětí, byl vládou schválen na podzim roku 2011. Děti z praktických škol, ať už jsou postižené mentálně nebo jsou sociálně znevýhodněné, potřebují ke svému vzdělávání specifické podmínky a speciální pedagogy, které jim základní škola nemůže poskytnout. Jejich zařazení do tříd základních škol bez asistentů, kteří by se jim individuálně věnovali, znemožní vzdělávání jejich i vzdělávání dětí z majoritní společnosti. Žáci, které mají problémy v učení a v chování, narušují výuku tak, že se ostatní spolužáci nemohou na práci soustředit a učitel nevyučuje, ale pouze řeší kázeňské problémy. Nevzdělané tak budou všechny skupiny dětí – ty šikovné i ty z praktických škol. Movitější rodiče by patrně pro své děti už od prvních tříd vybírali soukromé školy a platili za vzdělání, které má dětem bezplatně poskytnout stát, aby jejich děti měly šanci se něco ve škole naučit. Ti chudší mají smůlu a z veřejných škol by se stala „džungle před tabulí“, kde půjde jenom o přežití – pro žáky i učitele. Tento stát nemá na školství dostatek peněz, stále šetří na pomůckách i učebnicích. Pro romské žáky ale vymýšlí vzdělávání asi 10x dražší, než mají v současných praktických školách. Navíc celá myšlenka Strategie je pochybná. Pokud se romští žáci chtějí učit, mají k tomu už nyní dostatek příležitostí. Děti, které mají vhodné rodinné zázemí, chodí do běžných škol. Výuční list jich ale získá malé procento a maturita nebo dokonce vysokoškolský diplom jsou výjimečné. Romská komunita neuznává vzdělání jako svoji prioritu, a tak jsou pro romské děti praktické školy záchranou, nikoli ohrožením. Tam zvládnou výuku podle svých možností, a pokud chtějí, mohou pokračovat v učebním oboru na střední škole. Pozitivní diskriminace Romů nepřináší výsledky a naopak vyvolává ve společnosti napětí. Proti tomuto záměru je třeba bránit se všemi dostupnými prostředky. Budoucnost vzdělávání všech dětí nám nemůže být lhostejná.

Příloha II. : Informační zdroje

INFORMAČNÍ ZDROJE

<p>www.nuv.cz www.nuov.cz www.vuppraha.cz www.ippp.cz</p>	<p>Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků</p>	<p>MŠMT zřídilo tento ústav sloučením Národního ústavu odborného vzdělávání s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze a Institutem pedagogicko-psychologického poradenství.</p> <p>Národní ústav pro vzdělávání řeší otázky předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání, včetně vzdělávání uměleckého a jazykového, dále se zabývá poskytováním poradenských služeb ve školách.</p>
<p>www.portal.mpsv.cz</p>	<p>Portál MPSV Informační a poradenská střediska při úřadech práce</p>	<p>Nabídka volných pracovních míst, statistiky nezaměstnanosti IPS – informace pro rozhodování o volbě povolání</p>
<p>www.uiv.cz</p>	<p>Ústav pro informace ve vzdělávání</p>	<p>Registr škol, legislativa, rady zájemcům o studium, statistiky v oblasti vzdělávání</p>
<p>www.rvp.cz</p>	<p>Metodický portál RVP</p>	<p>Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání a gymnázia, metodika tvorby školních vzdělávacích programů</p>
<p>Hl. m. Praha Středočeský kraj Jihočeský kraj Plzeňský kraj Karlovarský kraj Ústecký kraj Liberecký kraj Královéhradecký kraj Pardubický kraj Kraj Vysočina Jihomoravský kraj Olomoucký kraj Zlínský kraj Moravskoslezský kraj</p>	<p>Kontakty na školské odbory krajských úřadů</p>	<p>Přehledy středních škol s údaji o počtu volných míst po 1. kole přijímacího řízení v jednotlivých oborech vzdělání</p>
<p>www.icm.cz</p>	<p>Institut pro děti a mládež</p>	<p>Poradenství pro mládež, nabídka přednášek o volbě střední školy a povolání</p>
<p>www.gwo.cz</p>	<p>Průvodce světem povolání</p>	<p>Výběr povolání podle různých kritérií a oblastí zájmu jednotlivce, dotazníky zájmů a dovedností, rady, jak se ucházet o zaměstnání</p>
<p>www.istp.cz</p>	<p>Integrovaný systém typových pozic</p>	<p>Informace o povoláních, zdravotní požadavky pro výkon profesí, průměrný výdělek</p>
<p>www.vstupnatrhprace.cz</p>	<p>Úspěšný start absolventů na trh práce</p>	<p>Poradenství pro absolventy škol, ucházení se o zaměstnání, práva a povinnosti zaměstnanců</p>
<p>http://ekariera.nuov.cz</p>	<p>e-Kariéra – Studium po internetu</p>	<p>Témata z oblasti kariérového poradenství, e-learningové kurzy pro výchovné poradce</p>

Příloha III. : Jak postupovat před rozhodnutím

DESET KROKŮ PŘED ROZHODNUTÍM

I když cesta k volbě studia může probíhat různými způsoby, nezbytným předpokladem je kvalitní informační zázemí, ale i podpora ze strany vašich blízkých. Nabízíme vám „desatero“, které volbu usnadňuje:

1. Rozhodující jsou vaše předpoklady, schopnosti a zájmy

Nejprve pojmenujte své přednosti, schopnosti, vlohy, zájmy i nedostatky a srovnajte je s požadavky na studium a na výkon povolání. Nezapomeňte na svůj zdravotní stav, který může v některých případech volbu ovlivnit. Přemýšlejte o svých studijních výsledcích, jak přistupujete k učení, jak si umíte poradit, pokud něčemu nerozumíte, zda vás baví spíše rukodělná práce, hledejte příčiny, proč vám učení dělá problémy apod.

2. Diskutujte s vašimi nejbližšími

Otevřeně mluvte o svých plánech s výchovným poradcem ve vaší škole, třídním učitelem, rodiči, známými a ptejte se, co si o nich myslí. Jejich názor může být odlišný, ale získáte cenné podněty k dalšímu přemýšlení.

3. Opatřete si informace o středních školách

Základní směr, tzn. zda chcete dosáhnout maturity nebo se vyučit, většinou tušíte. Problém bývá ve výběru konkrétního oboru. Vzdělávací nabídka je velmi pestrá a bez informační příručky nebo internetu (www.infoabsolvent.cz) nezískáte potřebný přehled. Sami uvidíte, kolik možností vzdělávání existuje a že výběr se nemusí omezovat jen na nabídku nejbližší školy. Nadhled potřebují zejména váhající žáci, kteří se rozhodují mezi maturitním studiem a vyučením.

4. Vytvořte si seznam oborů

Nejprve přemýšlejte o pracovních činnostech, které vás zajímají a kterým byste se rádi věnovali. S pomocí vašeho učitele a rodičů k nim přiřazujte různá povolání. Vytvořte si výběr oborů, které vedou k plánovanému povolání: můžete vybírat i odlišné úrovně vzdělání, tedy maturitní i výuční. Důkladně se seznamte s obsahem jednotlivých oborů, tedy co se budete učit a jaké uplatnění vás čeká.

Při rozhodování se někdy osvědčuje vylučovací metoda, kdy pracujete opačným způsobem. Postupně vyřazujete činnosti, profese, obory, které vás z nějakého důvodu odrazují, nemáte k nim vztah nebo je nechcete dělat. Seznam oborů vám slouží jako základní materiál k přemýšlení o tom, „co chci a co mohu“.

5. Vytvořte si seznam škol

Hledejte školy, které vybrané obory vyučují. V přehledu si vypisujte výhody a nevýhody i z hlediska dopravní dostupnosti školy, nutnosti internátního ubytování a finančních možností vašich rodičů v případě soukromých škol. Porovnávejte přijímací zkoušky v jednotlivých školách, odhadujte své šance na přijetí z loňského poměru přihlášených ku přijatým uchazečům apod.

6. Navštivte střední školy

Dny otevřených dveří na středních školách jsou jedinečnou příležitostí, jak se seznámit se školním prostředím a učiteli. Dozvíte se konkrétní informace o škole a podmínkách studia a taková návštěva školy může působit i motivačně, např. ke zlepšení studijních výsledků. Ptejte se na vše, co vás zajímá – na způsob výuky, na pracoviště pro odbornou praxi, jak škola komunikuje s rodiči, na mimoškolní aktivity žáků, na uplatnění absolventů této školy, zda se učitelé věnují žákům individuálně.

Navštivte více škol, abyste mohli porovnávat a posuzovat, jak vám vyhovuje jejich velikost, jednání pedagogů apod. Někdy může rozhodnout i to, že je škola umístěna v příjemném prostředí, nebo jde o menší školu spíše rodinného typu.

7. Získejte více informací o škole

Pokuste se sehnat jakékoli reference o škole. Vizitkou škol jsou jejich webové stránky. Mají určitou vypovídací hodnotu a sami uvidíte, zda obsahují aktuální a dostatečné informace a dávají prostor také svým studentům, nebo pouze prezentují aktivity vedení.

Odpověď na častý dotaz, nakolik je škola „kvalitní“, najdete částečně v kontrolních zprávách České školní inspekce (www.csicr.cz). Z pravidelných kontrol středních škol vznikají veřejně dostupné zprávy, ve kterých jsou popsány přednosti a zjištěné nedostatky a celkové hodnocení školy. Můžete pak porovnat, jak o sobě referuje škola a jak je hodnocena inspektory. Oslovte studenty, kteří do ní chodí, např. na burze středních škol. I jejich vyjádření může pomoci.

8. Využijte poradenských služeb

Pokud si stále nejste jisti výběrem studia, navštivte odborníky v některé z poradenských institucí. Ptejte se na vše, co vás zajímá a co vám není úplně jasné, např. co přesně dělá autotronik, jaké vzdělání poskytuje lyceum apod. Existuje několik možností, kam se můžete obrátit. V široké síti Informačních a poradenských středisek – IPS (www.portal.mpsv.cz), které fungují při úřadech práce, získáte informace o povoláních a o uplatnění na trhu práce. Můžete kontaktovat Centrum kariérového poradenství při Národním ústavu pro vzdělávání v Praze – CKP (www.nuv.cz), kde vám poradí s výběrem studia a obsahem vzdělávání. V zákaznickém centru při Ústavu pro informace ve vzdělávání (www.uiv.cz) nebo v Informačním centru pro mládež při Národním institutu pro děti a mládež (www.icm.cz) vám pomohou najít školu.

9. Připravte se na přijímačky

Každoročně řada středních škol organizuje v podzimním období tzv. přijímačky nanečisto. Současně s absolvováním takové přípravy se seznámíte s prostředím, kde budete vykonávat přijímací zkoušku „naostro“, vyzkoušíte si své znalosti a získáte obratnost při řešení mnohdy nezvyklých úkolů. Nabídky kurzů inzerují školy na svých webech i v médiích. Můžete také požádat školu o témata přijímacích zkoušek z minulého roku, nebo trénovat cvičné testy, které zakoupíte u společnosti Scio (www.scio.cz).

10. Pedagogicko-psychologická poradna

V případě, že máte studijní nebo výchovné problémy, speciální vzdělávací potřeby, zdravotní handicap aj., obraťte se na psychology, kteří vás odborně vyšetří, poskytnou metodickou pomoc a mohou i doporučit vzdělávací cestu. Návštěvu poradny neodkládejte, ať máte dostatek času na případnou nápravu.

Příloha IV. : Informace

Základní škola, Hořovice, Sv. Čecha 455
Sv. Čecha 455
268 01 Hořovice

Informace pro žáky a rodiče vystupujících žáků ve školním roce 2011/2012

Přijímací zkoušky na školní rok 2012/2013 se konají od 22. 4. 2012 do 7. 5. 2012.

V letošním školním roce může žák podat dvě přihlášky.

Pozvánku na přijímací zkoušky musí žák obdržet nejpozději do 7 dní před konáním zkoušky.

Přihlášky vyplňují a podávají (posílají) přímo řediteli učiliště zákonní zástupci žáka.

Přihlášky musí být potvrzeny dětským lékařem, poté ve škole doplněny známkami.

Přihlášky posílají zákonní zástupci žáka tak, aby nejpozději do 15. 3. 2012 byly doručeny do zvoleného učiliště.

4. 1. 2012 obdrží žáci ve škole dvě přihlášky.

Zápisový lístek (oproti podpisu žáka), který se eviduje, obdrží žáci 1. 2. 2012.

Pokud je ztracen, může škola na základě písemné žádosti vydat „Náhradní lístek“.

Když bude žák přijat na dvě učiliště najednou, musí nejdéle do 10-ti dnů poslat „Zápisový lístek“ do učiliště, které si vybral. Pokud tak neučiní místo v učilišti ztrácí.

.....
.....
24. 2. 2012 je nejpozdější datum, kdy škola bude přijímat přihlášky k doplnění známek. V té době bude přihláška již potvrzena lékařem. Přihláška bude v co nejkratším termínu vyplněna a předána zpět rodičům k odeslání do zvoleného OU, SOU.

Do 12. 3. 2012 je doporučený termín pro odeslání přihlášek do OU, SOU.

15. 3. 2012 je konečný termín pro přijímání přihlášek do OU, SOU.

Konzultační hodiny výchovného poradce ohledně vyplnění přihlášek: každé pondělí do 15 hodin, po telefonické domluvě individuální konzultace.

Značení učebních oborů v rejstříku škol a učilišť:

Učební obory značené písmenem:

E jsou odborná učiliště, která navazují na vzdělávací program RVP ZV– LMP praktické ZŠ.

Výuční list

H jsou střední odborná učiliště, která navazují na vzdělávací program RVP ZV běžné ZŠ.

Výuční list

L jsou střední školy, které navazují na vzdělávací program RVP ZV běžné ZŠ.

Příloha V.: Dotazník pro volbu povolání

Základní škola, Hořovice, Sv. Čecha 455

Dotazník pro volbu povolání

Jméno..... Datum:.....

Ročník:.....Rok školní docházky

Následující otázky jsou zaměřené na povolání, které se ti líbí a chtěl/a/ bys ho dělat.

1) Které předměty tě ve škole baví, máš z nich dobré známky
(můžeš psát i zkráceně)

Které předměty tě nebaví .....

Jaké povolání vykonává tvůj otec.....

Jaké povolání vykonává tvoje matka.....

Čím chtějí tvoji rodiče, abys byl/a/.....

2) Zakroužkuj vždy ano nebo ne:

Až vyjdu ze základní školy, chci se ještě dále učit ANO NE

Až vyjdu ze základní školy, naučím se něco praktického, čím bych se mohl/a/ uživit
ANO NE

Chtěl/a/ bych ještě dlouho chodit do školy ANO NE

Chtěl/a/ bych co nejdříve vydělávat peníze ANO NE

3) Docela rád/a/ bych pracoval/a/ (podtrhni jednu oblast) :

- v průmyslu (strojírenský, elektrotechnický aj.)
- ve zdravotnictví (zdrav. sestra, lékař, výroba léků)
- v hornictví a (doly, těžba uhlí a rudy, tavení) hutnictví
- v armádě a policii
- ve stavebnictví (zedník, tesař, instalatér, pokrývač aj.)
- v lesnictví (těžba dřeva, výsadba stromů)
- v obchodě (prodavač potravin, textilu, elektro)
- ve spojích (pošty, telefony, telekomunikace)
- ve školství (učitelé, vychovatelé)
- v dopravě (autobusy, vlaky, letadla, lodě)
- v energetice (elektrárny, rozvody, elektromontáže)
- v oblasti umění a kultury (výtvarnictví, galerie, muzea, knihovny, tiskárny, noviny)
- v zemědělství
- ve službách (opravář obuvi, čistírny, švadlena)
- jinde .....

4) V mém budoucím povolání by se mi líbily tyto práce (podtrhni maximálně tři možnosti):

v laboratoři s kovem
s domácími zvířaty na polích
v obchodě s dětmi
např. malíř, hudebník u moderních strojů v továrně
u přístrojů nebo počítačů se stavebním materiálem
s hospodář. zvířaty na zahradě (pěst. zeleniny)
s nemocnými v malé opraváren. dílně
vymýšlení a montov. strojů s postiženými lidmi
s exotickými zvířaty venku na zdrav. vzduchu
práce se dřevem s elektročástkami
s textiliemi s chemikáliemi nebo léky
5) Čím chceš být?.....

Viděl/a/ jsi toto povolání zblízka?.....

Co se ti na tom povolání líbí?.....

6) Podtrhni zvolenou možnost. Rád/a/ bych chodil/a/ do:

- gymnázia
- střední průmyslové školy stavební
- střední průmyslové školy strojní
- obchodní akademie
- zdravotní školy
- rodinné školy
- zemědělské školy
- jazykové školy
- středního odborného učiliště textilního, oděvního
- středního odborného učiliště strojírenského
- středního odborného učiliště elektrotechnického
- středního odborného učiliště dřevařského
- středního odborného učiliště sklářského
- středního odborného učiliště zemědělského
- středního odborného učiliště stavebního
- středního odborného učiliště z oblasti služeb (prodavač, kuchař)
- jinam (napíš).....
- nevím

7) Můj prospěch na posledním vysvědčení

český jazyk ..... matematika..... přírodopis.....

cizí jazyk..... fyzika ..... zeměpis.....

dějepis..... chemie..... hudební v.....

výtvarná v..... pracovní v..... tělesná v.....

8) Rodiče mají vzdělání: základní / vyučení / střední / vysokoškolské

9) Jaké je zaměstnání tvých rodičů

Matka:.....

Otec:.....

Příloha VI.: Plán práce výchovného poradce ve školním roce 2011-2012

ZÁKLADNÍ ŠKOLA, HOŘOVICE, SV. ČECHA 455
PLÁN PRÁCE VÝCHOVNÉHO PORADCE VE
ŠKOLNÍM ROCE
2011-2012

Měsíc	Plán činnosti
Září	<ul style="list-style-type: none"> • podání informací rodičům nově zařazených žáků • pohovory se ZZ k organizaci šk.roku 2011/2012 • seznámit se s anamnézami nově přijatých žáků, popř.konzultace s poradnou • vypracování IVP • vyšetření žáků v PPP – zkontrolovat správnost zařazení na ZŠ praktickou (doporučení PPP na zařazení) • upozornit žáky na možnost využití linky bezpečí a schránky důvěry • informace žákům o možnosti využití zájmových kroužků v DDM • nabídka zájmových kroužků na naší škole • vypracovat seznam vycházejících žáků a žáků s devátým rokem školní docházky • stanovení konzultačních hodin VP • připravit nástěnku VP
Říjen	<ul style="list-style-type: none"> • kontrola dokumentace žáků popř.doplnění změn • aklimatizace nově zařazených žáků do třídních kolektivů • seznámit vycházející žáky s možnostmi přechodu žáků do odborných škol • schůzka s rodiči vycházejících žáků – informace o možnostech dalšího vzdělávání, zjistit předběžný zájem o učební obory, doporučit návštěvu dnů otevřených dveří na SOU a OU, předat informace o výstupním hodnocení projednat možnost prodloužení šk.docházky z důvodu dokončení PŠD
Listopad	<ul style="list-style-type: none"> • besedy s náborovými pracovníky (dle aktuál.nabídek) • ve spolupráci s TU konzultovat přípravu žáků na vyučování (pomůcky na vyučování, domácí příprava) • zpráva o školní docházce žáků a neomluvených hodinách, chování žáků, záškoláctví, postihy
	<ul style="list-style-type: none"> • besedy s náborovými pracovníky (dle aktuál.nabídek) • beseda VP s vycházejícími žáky o jejich zájmu o další

Prosinec	<p>studium („Čím bych chtěl být“)</p> <ul style="list-style-type: none"> • upozornění žáků na požadavky odborných učilišť •
Leden	<ul style="list-style-type: none"> • sledovat ve spolupráci s TU řádnou docházku žáků do školy • TU informují rodiče žáků o mimořádném zhoršení prospěchu • hodnocení IVP za 1. pololetí • individuální schůzky s rodiči vycházejících žáků, možnosti žáků při podávání přihlášek na SOU, OU jejich výběr – práce s brožurou • vyhledávání zvolených oborů v síti škol a hledání všech možností, které žáci mají • TU vypracují výstupní hodnocení pro vycházející žáky, předají žákům proti podpisu s vysvědčením • 15.1. – zápis do prvních tříd termín bude upřesněn • vyplňování přihlášek žáků ke studiu na odbor.školách
Únor	<ul style="list-style-type: none"> • vyplňování a kontrola přihlášek žáků ke studiu na odborných školách, odevzdání na ředitelství ZŠ do konce měsíce února ke kontrole • rodičům vydat přihlášky, zápisové lístky žáků (proti podpisu)
Březen	<ul style="list-style-type: none"> • odeslat přihlášky s výstupním hodnocením na SOU do 15.3.2012 • hlášení neomluvených hodin OSVZ
Duben	<ul style="list-style-type: none"> • přijímací řízení na SOU • evidence žáků přijatých na SOU • pomoc neúspěšným žákům z 1.kola přijímacích pohovorů na SOU a OU, podat informace k odvolacímu řízení • zpráva o školní docházce žáků a neomluvených hodinách, chování žáků, pohovory s rodiči, postihy
Květen	<ul style="list-style-type: none"> • pomoci neumístěným žákům (ÚP) • připravit návrhy na závěrečnou poradu. • se žáky 7.až 9.tříd probrat problematiku drog a rizik nevhodného sexuálního chování
Červen	<ul style="list-style-type: none"> • dotazník na možnost existence šikany a násilí na škole, test opatrnosti u žáků 8. – 9.tř. – s výsledky seznámit TU • souhrnná zpráva výchovného poradce o vycházejících žácích • zpráva o školní docházce žáků a neomluvených hodinách, SPJ, chování žáků, pohovory s rodiči, postihy

<p>Průběžně Dle potřeby</p>	<ul style="list-style-type: none"> • spolupráce VP s vedením školy při řešení výchovných problémů žáků, nutná vzájemná informovanost • spolupráce s třídními učiteli a pedagogickými pracovníky při řešení výchovných problémů žáků • výchovné komise – řešení záškoláctví a přestupků/ svolávat dle potřeby a v souladu s porušováním školního řádu • spolupracovat s PPP • vést dokumentaci VP • účastnit se akcí pořádaných pro VP • dle potřeby a možnosti besedy (Policie ČR, Městská policie, ÚP, lékař, ...) • společné působení na rodiče – průběžně během celého šk.roku • sledovat průběžně, zda nedochází k týrání dětí (domácí násilí), event. kontaktovat soc.odbor MěÚ, Policii ČR • měsíční vyhodnocování plánu VP • průběžná analýza dotazů a připomínek ze schránky důvěry • zajistit vycházejícím žákům exkurze • každý měsíc vypracovat a emailem poslat hlášení o neomluvené absenci na OSVZ v Hořovicích

Konzultační hodiny VP - pondělí 15,00 – 15.30 hod., individuálně dle potřeb žáků a zákonných zástupců.